ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫН

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...(11878) | 1968 оной ноябриин 28, четверг | Сэн 2 мүнгэн

...ВЕТ УРАН ЗУРААШАДАЙ ХҮНДЭТЭ УЯЛГА

...10 саг. Съездын прези-...үүринүүдые нүхэд Л. И. ...П. Кириленко, А. Н. Ка-...Пельше, П. Н. Демичев, ...тинов, И. В. Капитонов, ...марев, М. О. Соломенцев ...оо. Эдээнтэй хамта ехэ ...уран зурааш ад, бүхы со-...публиканууд ай түлөөлэг-...ын айлшад, ниислэлэй ...түлөөлэгшэд ерэжэ һуул-

...Уран зураашадай холбоо-...ниин секретарь Е. Ф. Бе-...лилгын үгэ тобшохон ор...эд нээгээ. Тиихэтээ хам-...дэлэ шагнал хайра — ...ден тус холбоондо хүртөө-...түлөө Коммунис партида, ...равительствада ороной бү-...раашадай үмэнэһөө үнэн ...мэсхалан хүргэбэ.

...ЦК-гай Политбюро бүхы ...мэ альга ташалгаар уг-...здын хүндэтэ президиумдэ

...хүдэлмэриинэ органууд

...араһан уран зураашадай ...е хүндэлэн, съездын деле-...шутын туршада дуугай ...олбо.

...заседани дээрэ түрүүлэг-...ан Г. Коржев КПСС-эй ...итбюрогой гэшүүндэ кан-...СС-эй ЦК-гай секретарь ...ичевтэ үгэ үгөө. Нүхэр ...ран зураашадай бүхэсоюз-...дэ КПСС-эй Центральна ...эльгээһэн амаршалгые ...ехобо.

...ран зураашадта КПСС-эй ...ьгээһэн амаршалгын ха-...тые съездын делегадууд, ...рьемэ шанга ташалгаар

...Уран зураашадай холбоо-...ниин тоосоото элидхэл хэ-...правлениин секретарь ...шовада үгэ үгтэбэ.

...овет уран һайханай соёл ...хүгжэлтэдэ анхарал табһ-...олдолго гаргадагайнь ту-...съездэ КПСС-эй Цент-...итедэй эльгээһэн амар-...уран зураашадай ажалые ...нэһэнэйнь түлөө Совет-...Коммунис партиин це-...тральна Комитедтэ энэ ...эһөө, Советскэ Союзай ...ураашадай үмэнэһөө баяр ...үргэнэбди гэжэ Е. Ф. Бе-...бэ. Партимнай совет ис-...одоюо сэсэн мэргэнээр ...уран зураашад тушаа ...анхаралтайгаар ханда-...ай ЦК манай искусствын ...ба жанрнуудые хүгжөөхэ ...программа совет уран зу-...дорхойлжо үгөө, бидэнэй

үмэнэ ехэ ба харюусалгатай зорилгонуудые табяа. Эдэ зорилгонуудые хүндэтэйгөөр дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа гаргахабди гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партиин ЦК-е найдуулнабди. Партиин хэрэгтэ холодоо үнэн байха тухайдаа партиин Центральна Комитедые найдуулнабди.

Коммунис суртал бодолой түлөө тэмсэлшэ болохоһоо үлүү ехэ зол жаргал совет уран зураашада байхагүй. Манай холбоондо үгтэһэн дээдэ шагнал хайра—Ленинэй орден бүри һайнаар, зориг түгэлдэрөөр хүдэлмэрилхыемнай уялгална.

СССР-эй Уран зураашадай холбооной правлени 1963 оной апрельһээ 1968 оной ноябрь хүрэтэрхи үе соо хэһэн хүдэлмэриингөө түлөө гоосожо байна гэжэ Е. Ф. Белашова хэлэбэ.

Совет хүнүүдтэ, бүхы түрүү хүн түрэлтэндэ түүхэтэ ехэ удха шанартай хоёр ойн хоорондохи үе соо Уран зураашадай бүхэсоюзна гурбадугаар съезд боложо байна. Агууехэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ойе һаяшаг баярай оршон байдалда тэмдэглээ һэмди, мүнөө манай бүхы арад зон дэлхэйн гени Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе угтахаар бэлдэжэ байна.

Манай олониитын ажабайдалда искусствын дүүргэхэ ёһотой үүргэнь тон ехэ, харюусалгатай. Манай искусствын хүгжэлтэдэ хабаатай зорилгонууд бүхы республиканудтахи съезднүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, творческо оршон байдалда табигдаад, социалис реализмын искусствын саашадаа амжалта туйлалгые совет уран зураашадай тон шухалада тоолодог байһыень элирхэйлээ.

Хори мянга гаран гэшүүдтэй манай бүхы коллектив социалис соёлой тугые хүндэтэйгөөр үргэжэ ябадаг, нэгэ һанал бодолтоной холбоон байһыень Советскэ Союзай аха дүү республикануудай уран зураашадай съезднүүд гэршэлэн харуулаа.

Мүнөөмнай орон дотор соёл сурталай хүдэлмэриин ехээр дэбжэжэ байһан үе болоно. Уран бэлигтэ бүхы совет интеллигенци партиин XXIII съездын, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин ба июлиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, «Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлдэхэ тухай» партиингаа ЦК-гай тогтоолые үнтэһэ болгон, бүри эдэбхитэйгээр, дайшалхы габшагайгаар хүдэлмэрилхэ гэжэ оролдоно. Коммунис байгуулалтадахи һууряа уран зураашадай гүн гүнзэгыгөөр мэдэрэлгэдэнь, арадай үмэнэхи, түрүү хүн түрэлтэнэй үмэнэхи харюусалгаа ойлгохо ябадалдань партимнай туһална.

Газаа талаараа бэшэ, харин уран һайханай бодото бэелэл дотор, түбхын түрүүн мүнөө үе сагай байдалда үзэгдэдэг, совет искусствадахи национальна түхэлэй шэнжэ маягуудые Е. Ф. Белашова тодорхойгоор элирхэйлэн тайлбарилба.

Манай бодото байдал, тэрээн доторхи шэнэ үзэгдэлнүүд бүхы совет республикануудта тон олон ялгаа шэнжэнүүдтэй, нэгэ республикын уран зохёолшодой олоһон шэнэ юумэнь тэрэ дары бүгэдэнэй шадабари болодог байна. Национальна искусствануудай хүгжэхэ тума элдэб республикануудай уран зураашадай зохёол бүтээлнүүдэй ниитэ хэмжээн, интернациональна удха шанар бүри ехэ болоно.

Мүнөө үе сагай национальна искусствын тон шухала шанар юуб гэхэдэ, гэрэнэй онсо өөрэ талань мүнөө сагай үйлэ хэрэгүүдтэй, бүхы социалис обществын хүгжэхэ алхамай ехэ зорилгонуудтайнь нягта холбоотой байна. Өөрэ янзын бүхэли коллективүүдэй урган гараһан ушар, национальна шэглэлнүүдэй хүгжэлтэ манай искусствын һүүлэй үеын хүгжэлтын онсо талань болоно.

Уран зурагай искусствадахи хүгжэлтэ дэбжэлтын асуудалнуудые элидхэлшэ шэнжэлэн тайлбарилба.

Уран зураашад өөһэдынгөө зохёолнууд дотор мүнөө сагай хүнэй түхэл шэнжые, эдэбхи үүсхэлтэй хүниие, зохёон байгуулагша, шэнжэлэн мэдэрэгшэ, ажабайдал зохёогшо гээшэб гэжэ мэдэрдэг хүниие зураглан харуулна. Граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнуудай темэнүүд манай искусствадахи гол зүйлнүүдэй нэгэн байһаар.

Совет дурасхаал мүнхэлхэ искусство ажабайдалаа алдарта хэрэгүүдээр эхилээ.

Дурасхаал мүнхэлхэ пропаганда тухай ленинскэ түсэб социалис обществодохи искусствын һуури ба үүргэ тухай асуудалые түүхэдэ түрүүшынхеэ тодорхойгоор табиһан байна.

Е. Ф. Белашова саашадаа искусствын—станково графикын, плакадай, театрай декорациин, гоёон шэмэглэхэ, уралан зураха искусствын—элдэб түхэл шэнжэнүүдэй хүгжэлтые тодорхойгоор шэнжэлээ.

Совет соёлой байгуулалтада искусство ба уран бүтээл шэнжэлэлэй дүүргэдэг, арад зониие гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ дүүргэдэг үүргэ тухай элидхэлшэ тодорхойгоор хэлэбэ.

Хоёр янзын үзэл сурталай хоорондо улам шангаржа байһан тэмсэл хадаа уран зураашые бата бодолгой, этигэл түгэс байхаар хүмүүжүүлгэдэ онсо анхарал хандуулха эрилтэ табина. Манай эдир халаание суртал бодолой, мэргэжэлэй талаарнь хүмүүжүүлхэ гээшэ творческо ажабайдалай эгээн ехэ, шанга зорилгонуудай нэгэн болоно.

Зохёол бүтээлэй ба эмхидхэлэй асуудалнууд хоорондоо нягтаар найралданхай байдаг гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Е. Ф. Белашова гадаадын оронуудтай соёлой холбоо барисаанай талаар СССР-эй Уран зураашадай холбооной ябуулдаг ехэ хүдэлмэри тухай элидхээ.

Буржуазна модернизмдэ эсэргүү түрүү үзэл бодолтой реалис хүсэнүүдэй тэмсэл һүүлэй арбаад жэлэй турша соо бүри шанга болоо.

Иимэ ушар байдалда социалис реализмын хүсэ нүлөө бэхижүүлхэ зорилготой совет уран зураашадай коллективэй суртал бодолой харюусалгань нилээд дээшэлээ.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэл—элидхэлэй гол асуудалнуудай нэгэн болоно.

Агууехэ вождь тухай зохёол бүтээхэ гэжэ шиидэһэн уран зураашын үмэнэ тон харюусалгатай зорилго табигдана гэжэ Е. Ф. Белашова хэлэбэ.

Эндэ газаа талын түһөө шэнжые харуулха тэдыгээр хизаарлажа болохогүй байна. Вождиин образ, сэсэн бодолтын, олониитые эмхидхэгшын, зоригжуулагшын образ гаргаха гээшэ түүхын үнэн бодото байдалые уран хурсаар зураглан харуулха гэһэн удхатай.

1970 оной апрель соо Москвада Уран зурагай бүхэсоюзна выставкэ нээгдэхэ юм. Энэ выставкэ Уран зураашадай холбооной суртал бодолой, уран бүтээлэй ба эмхидхэлэй бүхы хүдэлмэридэнь гол һуури эзэлхэ болоно.

Совет уран зураашад бодото социалис байдалай гоё һайханиие, Коммунис партиингаа ударидалга доро совет арадай бэелүүлжэ байгаа ленинизмын суртал бодолой һур жабхалангые дэлгэн харуулха гэһэн ниитэ эрмэлзэлгэтэй байна гэжэ Е. Ф. Белашова түгэсхэл доторөө хэлэбэ.

Түрүүлэгшээр һууһан В. З. Бородай СССР-эй Уран зураашадай холбооной Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ И. Ф. Титовто үгэ үгөө.

Шалгалтын комиссиин элидхэлэй һүүлээр забһарлалга соносхогдоо. Съездын делегадууд ба айлшад Улаан талмайда ошожо, В. И. Ленинэй Мавзолейн дэргэдэ, Танигдаагүй солдадай хүүр дээрэ веногуудые табиба.

Үдэшын заседани дээрэ элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэлгэ эхилээ. Съезд ноябриин 27-до хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

ШЭЛ БҮТЭЭДЭГ ХҮН

Эршэтэ долгиёо Байгал тээшэ һэжэһэн Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ оршодог шэлэй заводой ута ута корпусууд соо улаан галай соробхилхо, хайлаһан шэлэй урдаха үдэр бүри харагдадаг. Хайлаһан шэл уһан мэтээр урдажа, уран гартай хүнүүдэй захиралтаар хэб руу шудхагдана.

Улаан-Үдын шэлэй заводой коллектив агуу багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, муу бэшээр ажаллажа байнхай. Мүрысөөнэй эршэ үдэрһөө үдэртэ шангадана. Цехүүдэй хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ шалгарагшад олон. Жэшээлхэдэ, машинно-ванна цехэй шэл шанагша, коммунис ажалай ударник Юрий Тимофеевич Марушев үдэр бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэдэг. Энэ хүмнай голодоһо хэзээдэшье гаргадаггүй.

Зон нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоһон түрүү мэргэжэлтэ Юрий Тимофеевич Марушев һаяхан КПСС-эй зэргэдэ абтаба.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ю. Т. Марушев.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

СССР-эй УРАН ЗУРААШАДАЙ ГУРБАДАХИ СЪЕЗДДЭ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет СССР-эй уран зураашадай III съездын делегадуудые, олон үндэһэ яһатанай совет уран зурагай искусствын мастернуудые үнэн сэдьхэлһээ амаршална!

Манай агууехэ Эхэ орон социалис үе сагай түрүүшын зуун жэлэй хоёрдохи хахадай богоһо алхаба. Агууехэ Октябриин социалис революциин хамагые илагша үзэл сурталай хүсые, Совет ороной гаталжа ябаһан замай зүб байһые манай бүхы түүхэ тодорхойлон гэршэлнэ.

Октябриин революци дарлагша ангиин байгуулалтые үгы хээд, олон миллион арад зониие түүхэтэ зохёон байгуулхы ажалай замда оруулаад, шэнэ искусство—социалис реализмын искусство бии болгоһон байна. Ленинскэ агууехэ үзэл суртал, социализм ба коммунизм байгуулхын түлөө һайн заяатай тэмсэл—эдэ бүгэдэ хадаа совет уран зураашадые зоригжуулдаг гол шухала темэ, совет искусствын шэнжэ шанарые, удхые, тэрэнэй алдарта ёһо гуримые тодорхойлдог. Манай искусство социализмын оюун бэлигэй баялигые баталан харуулна. Энэ искусство ажабайдал худар эдэбхитэйгээр нэбтэрэн ородог, олон миллион хүнүүдэй дура хүсэл өөртөө шэнгээһэн, эдээндэ сэхэ хандаһан, шэнэдхэн хубилгахы ехэ хүсэтэй, революционно дүлэтэ дэбжэлтын искусство болон бүрилдөө.

Ажана амгалан жэлнүүдтэшье, шэрүүн хатуу дайнай үедэшье совет уран зураашад хододоо арад зонтоёо, партитаяа хамта дабшадаг байгаа. Эдэнэрэй творчество арад зонойнгоо хүсэл эрмэлзэлые, ажал хэрэгэй туйлалтануудые, Эхэ ороноо хамгаалагшадай баатаршалгануудые харуулдаг байһан. Совет хүнэй хүсэ шадалые, һайн һайхан абари зангые зураглан харуулдаг, ажабайдалые, тэрэнэй шэнжэ тэмдэгүүдыень, холые зориһон коммунис уг зорилгые искусствын эрхим зохёолнууд зураглан харуулна.

Социалис үзэл бодолоор зоригжон урмашаһан манай уран зурагай искусствын мастернууд уран зурагай үндэһэн, түрүү ёһо заншалнуудые улам хүгжөөнэ, аха дүүнэрэй соёлойнь холбоо барисаае бэхижүүлнэ. Бүхы союзна болон автономито республикануудай искусство бүгэдэ арадай, онсо шэнжэтэй, уран хурса асуудалнуудые эли тодоор шиидхэн харуулдаг байна бшуу.

Совет уран зурааша хадаа ажалша олониитын аша туһада хүдэлнэ, тэдэнь үзэл бодолой, эстетикынгээ талаар хэлбэришэгүйгөөр ургана. Удхынгаа талаар гүн гүнзэгы, мэргэжэлэйнгээ талаар уран хурса, түхэл маягаараа олон ондоо реалис зохёолнууд мүнөө совет хүнүүдые хангаха хабатай болонхой. Коммунизм байгуулжа байгаа арад зондо зохёолоо зорюулхаһаа үлүү нангин уялга, үндэр дээдэ харюусалга үгы байха бэлэй.

Уран зурагай искусство хадаа ажабайдалай бүхы талые улам үргэнөөр харуулна, манай обществын оюун бодолой ажабайдалда тэрэнэй удха шанар улам ехэ болоно байна. Уран зурагай, скульптурын, графикын уран һайхан шэнэ шэнэ зохёолнууд ойрын сагта бии болохо байһандань ямар ажаг һэжэг байхаб.

Мүнөө үе сагай городууд болон хүдөө тосхонуудые түхеэрхэдээ архитектурна уран һайханай талаар зохёохо ябадалтай холбоотой асуудалнуудые эрхим һайнаар шиидхэлгэдэ уран зурагай искусствын мастернууд, архитекторнүүдэй хүсэлэл оролдолго нэгэдүүлхэ гээшые парти дэмжэн һайшаажа байна. Искусстванууд хамтын хүсөөр зохёол бүтээл бэелүүлхэдээ, хүнэй ажал, ажабайдалые улам һайхан, бүри жаргалтай болгохо байнал. Арад зоной баатаршалгые, гүрэнэй түүхэдэ хабаатай хэрэгүүдые шата шатаар харуулһан, баатарнуудай шэн габьяае мүнхэрүүлһэн хүшөө памятнигууд болон монументнүүд совет хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэтэй байна. Шэнэ хүшөө памятник бүхэн удхынгаа талаар тон тодо һонор, түхэл маягаараа гоё, һонирхолтой байха ёһотой.

Театр ба кино мэтын искусство хүгжөөхэ, мүн телевидениин, уралан гоёохо искусствын үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ уран зураашын үүргэ улам улам ехэ болоно байнхай. Номуудые, плакадуудые зураглан гоёодог, журнал болон газетэнүүдэй графика зохёон зурадаг уран зураашадай творчество дайшалхы, политическэ шэнжэтэй, уран хурса удхатай байха ёһотой. Үндэһэ яһатанай үнэтэ ёһо заншалнуудые сахижа, улам хүгжөөжэ ябаһан арадай искусствын мастернууд мүнөө үе сагай уран зурагай һанда өөһэдынгөө хубитые оруулна гээшэ, саашадаашье оруулха ёһотой.

Уран зураашын ажалынь мүн лэ промышленна предприятинуудай хүдэлмэридэ улам улам ехээр хэрэглэгдэдэг болоно байна. Олон янзын промышленна продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ уралан зохёолго, декоративна искусство улам ехэ нүлөө үзүүлдэг болонхой.

Үхибүүд болон залуушуулые эстетикын талаар хүмүүжүүлхэ, уран һайханиие мэдэдэг болохоор бүхы арад зониие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ парти ехэ анхарал хандуулна.

СССР-эй Уран зураашадай холбоон соёлой байгуулалтада, коммунизмын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ уран зурагай искусствын бүхы жанраар хүдэлжэ байгаа мастернуудые бултыень элсүүлхэ бэзэ гэжэ КПСС-эй ЦК найдана.

Заводууд болон колхозуудай коллективүүдтэй, институдууд болон сэрэгэй частьнуудтай холбоо барисаагаа улам бэхижүүлхэ, уран һайханай бүлгэмүүдтэ мэргэжэл түгэс туһаламжа үзүүлхэ гээшэ СССР-эй Уран зураашадай холбооной ниитын нангин уялга мүн.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Социалис ба буржуазна үзэл бодолой хоорондохи тэмсэлэй улам хурсадажа байгаа үе сагта СССР-эй уран зураашадай съезд болоно байна. Капитализмһаа социализм тээшэ дабшаһан түүхын ябасые хүсөөрөө тогтоохо гэһэн һэдэлгэнүүдэйнгээ хосоржо һалахадань, буржуазна этэгээдүүд үзэл бодолой талаар хэдэг добтолгоёо мүнөө улам шангадхажа байна.

Буржуазна үзэл бодолой һэдэлгэнүүдтэ зохихо харюу үгэжэ, эдэбхитэй добтолхы тэмсэл ябуулха гээшэ совет интеллигенциин түлөөлэгшэ бүхэнэй нангин уялга болоно. Совет уран зурааша үзэл бодолоингоо талаар дабагдашагүй, харша ямаршье үзэл бодолтой эбсэшэгүй байха ёһотой.

Союзайнгаа гэшүүн бүхэниие коммунис үзэл бодолдо этигэдэг байхаар, харюусалгатайгаар, уран һайханай талаар ехэ эрилтэтэй байхаар хүмүүжүүлхэ, искусствын мастернуудые социалис реализмын ёһо гурим баримталхаар хүмүүжүүлхын тула СССР-эй Уран зураашадай холбоон саг үргэлжэ оролдохо уялгатай.

Ажабайдалые, тэрэнэй гол шухала шиидхэхы шэнжэ тэмдэгүүдые, коммунизм тээшэ дабшаһан замые гүн гүнзэгыгөөр, үнэн сэхээр харуулха. уран зураашын оюун бэлигэ сүлөөтэ ёһоор, хүсэд гарган хүдэлхэ арга боломжонуудые имагтал социалис реализм олгодог гэжэ совет искусствын дүй дүршэл тодорхойлон харуулна. Социалис реализм хадаа совет олон үндэһэ яһатанай уран зурагай искусствые үзэл бодолойшье талаар, уран зураг бүтээхэ аргыншье талаар нэгэдүүлдэг байна.

Уран һайханай творчество хүгжөөхэ хэрэгые теориин талаар тобшолхо гээшэ ехэ удха шанартай. Искусство шэнжэлэгшэд, шүүмжэлэгшэд совет искусствын ушар байдалые анхаралтайгаар шэнжэлхэ, түрүү бэлигтэнэй бүхы бүтээлнүүдые дэмжэхэ, буруу ашануудтай эсэргүүсэн тэмсэхэ, совет уран зурагай искусствын партийна, арадай шэнжэтэй байхын түлөө тэмсэхэ уялгатай.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ туйлагдаһан амжалтануудаа арьбадхан, промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэридэ, арад зоной ажана байдал һайжаруулха хэрэгтэ амжаһан туйлалтануудаа улам арьбадхан, совет хүнүүд Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой тээшэ дабшажа ябана. Манай ороной уран зураашад бүхы арадтаяа хамта энэ ойдо мүн лэ бэлдэнэ. Уран зурагай искусствын бүхы жанраар хүдэлжэ байгаа мастернууд бэлиг түгэс шэнэ шэнэ зохёолнуудые бүтээхэ байха гэжэ КПСС-эй ЦК найдана. Ленинизмын илан мандалга, манай ороной арадуудай баатарлиг туйлалтанууд дотор бэелһэн агууехэ ленинскэ үзэл суртал, мүнөө үе сагай революционно бүхы үйлэ хэрэгүүдтэ нүлөөлдэг эдэнэй нүлөөн тус зохёолнуудаар харуулагдаха зэргэтэй.

Совет искусствын коммунис үзэл бодолой тугые бүри дээрэ үргэн, уран һайханайнгаа шадабариие улам һайжаруулха гээшэ СССР-эй Уран зураашадай холбооной нэрэ хүндын хэрэг мүн!

Советскэ Союзай уран зураашадай ехэ амжалта туйлахыень КПСС-эй Центральна комитет үнэн зүрхэнһөө хүсэжэ байна.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПАЛАТАНУУДАЙ САГ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИНУУДТА

Газар тухай хуулиин проект зүбшэн хэлсэгдэжэ үргэлжэлһөөр

Дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэхын тула ССР-эй Союзай, союзна республикануудай газар тухай хуулиин проект байгша оной июль һарада гунхаглагдаһан юм. СССР-эй Верховно Соведэй Палатануудай саг үргэлжын комиссинуудай зохёон дурадхаһан проект совет хүнүүдые ехэтэ һонирхуулаа. Энэ үе соо министерствэнүүд болон албан зургаануудһаа, колхозууд, совхозуудһаа, научна эмхи зургаануудһаа, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдһээ, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадһаа, колхозниигуудһаа шэнэ хуули тушаа гурба мянга үлүүтэй дурадхал ба ажаглалта Палатануудай саг үргэлжын комиссинуудта. СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болон бусадшье органуудта ороо. Газар тухай хуулиин проект толилһон газетэнүүдэй редакцинууд хуулиин проект тушаа дурадхалнууд ба ажаглалтануудтай олон тоото бэшэгүүдые абаа.

Газар тухай хуулиин гол ёһонуудые бүрин дэмжэхэ зуураа, совет обществын шухала баялиг болоһон газарые хамгаалха ба элдүүрилхэ, газарые хүсэд дүүрэнээр, гамтайгаар, үрэ ехэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэ газар тухай хуули нүлөөлхэ гээд бэшэгүүд соо хэлэгдэнэ.

Хуулиин проект бэлдэхын тула хуулиин проект зохёон найруулхаар түлөөлэгдэһэн Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хүдөө ажахын комиссинууд, хуули гаргадаг комиссинууд, промышленностиин, транспортын, хэлхээ холбооной комиссинууд, барилга ба барилгын материалнуудай промышленностиин комиссинууд депутадуудаа бүридэһэн бэлэдхэлэй комисси эмхидхэһэн байгаа.

Молдавиин компартиин Криулянска райкомой нэгэдэхи секретарь С. К. Гросс, Грузиин сайн ба субтропическа ургамалнуудай бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институдэй гаһагай хүтэлбэрилэгшэ М. К. Дарасселия, Нахичеваниин АССР-эй Министнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Р. А. Исмаилов, Украинын ССР-эй Хүдөө ажахын министр Н. Е. Дорошенко, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн—корреспондент И. Г. Эйхфельд болон бусад энэ комиссида ороһон юм.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын эрдэмэй бүхэсоюзна академиин президент депутат П. П. Лобановай хүтэлбэрилдэг бэлэдхэлэй комисси хуулиин проект тушаа ороһон дурадхалнууд, ажаглалтануудые ноябриин 26-да хаража эхилээ. Бэлэдхэлэй комисси министерствэнүүд болон албан зургаануудай мэргэжэлтэдые, энэ хүдэлмэридэ ехэ хабаатай хүнүүдые, эрдэмтэдые, экономистнуудые, газар эрхилэгшэдые, юристнуудые үргэнөөр хабаадуулаа.

Социалис ёһоор газар эдлэхэ ёһые баримталһан хуулиин проектын гол байдалые зүбөөр тайлбарилан харуулха хэрэгтэ олоной хабаадалгатай дискусси туһалха байна.

СССР-эй Верховно Соведэй 300 шахуу депутадһаа бүридэһэн найман комисси хамтын заседани дээрэ хэгдэхэ элидхэлэй материалнуудые бэлэдхэлэй комисси бэлдэнэ.

Хуулиин проект [illegible] даабаритай саг үргэлжын комиссинууд ойрын үдэрнүүдтэ заседаниинуудаа үнгэргэхэ юм.

СОВЕТ-ВЬЕТНАМ ХАРИЛСААН БЭХИЖЭНЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн В. Н. Новиковой толгойлһон Советскэ Союзай правительственна делегациин, ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй правительствын Премьер-Министрэй орлогшо Ле Тхань Нги түрүүтэй ДРВ-гэй правительственна экономическа делегациин хоорондо һаяын үдэрнүүдтэ Москвада хэлсээнүүд хэгдээ.

ДРВ-гэй делегаци КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинтай уулзаа. Хамтын коммюнике соо заагдаһанай ёһоор, хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн хэлсээнүүдэй үедэ США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү вьетнам арадай тэмсэл ба Вьетнамай байдалда хабаатай олон асуудалнуудаар, СССР ДРВ хоёрой хоорондохи аха дүү ёһоной харилсаае саашадань бэхижүүлхэ ба бусад асуудалнуудаар һаналаа мэдэлсээ.

Хэгдэһэн хэлсээнүүдэй ёһоор, Вьетнамай Демократическа Республикада Советскэ Союз экономическа ба сэрэгэй бусаалтагүй туһа хүргэхэ, удаан болзоройн мүнгэ зөөри урьһаар үгэхэ тухай, СССР ДРВ хоёрой хоорондо 1969 он соо эд товар абалсаха тухай, тэрэнһээ гадна совет-вьетнам харилсаанай бусад зарим асуудалнуудта хабаатай документнууд тухай хэлсээнүүдтэ 1968 оной ноябриин 25-да гар табигдаа гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Советскэ Союз Вьетнамай Демократическа Республикада 1969 он соо нилээд ехэ хэмжээнэй элеэ хоол, нефтепродукт, транспортна хэрэгсэлнүүд, комплектнэ түхеэрэлгэнүүд, хара ба үнгэтэ металл, химическэ үтэгжүүлгэ, буу зэбсэг, һомо хэрэгсэл ба ДРВ-гэй экономико, оборонные бэхижүүлхэдэ хэрэгтэй материалнууд ба бэшэшье юумэнүүдые Советскэ Союз үгэхэ гэжэ хэлсээнүүд дотор хараалагдаа.

(ТАСС).

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

1968 оной декабриин 8-най амаралтын үдэрые декабриин 6-най пятницада болгохо гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтообо.

...шордомо ДОХЁО

МҮНӨӨ БОЛОТОР ЗАДАГАЙ

...айла сагаан хүнжэлээр ...аар үни болобо. Үхэр ...лаан байрадаа ороһоор ...үнгэрөө. Тэд зарим га-...ын хүтэлбэрилэгшэдэй ...й байһан дээрэһээ мэ-...задагай зайдан үзэгдэ-

...«Дружба» колхозой ...л дээгүүр ябажа хара-...ди. Ехэ-Хүдэриин һаа-...дэ хүрэжэ ерэхэдэмнай ...лдирхаар байшоо. Ма-...ын үүдэ урхэ, сонхо за-...й, бүтүүлэгдээгүй хараг-даба. Фермын малда тэжээл буйлуулха, уһа булажа гаргаха түхеэрэлгэнүүдынь хүдэлгэгдэнэгүй гэжэ мэдэгдээ.

— Үнеэдээ сүүдхэдээ нэгэ дахин соолгоһоо уһалнабди,—гэжэ һаалишад дарьялдаба.

Тэжээл буйлуулха гэхэдэ мотоор байхагүй. Тэндэ байһан мотоор бүри зун хада абтаад лэ мүнөө хүрэтэр гэдэргэнь асаржа табигдаадүй. Мотоор үгы хадаа ороохо таряаниийньшье бутаруулагдаагүй. Тиигэжэ таряагаа монсогороор, хуурайгаар үхэрнүүдтэ эдюулнэ.

— Һү һаалимнай доошоо орожо байна. Урдань үдэртөө 1700—2000 литр һү һаалаг байбал, мүнөө 700 литртэ орошоо,—гэжэ энэ фермые даагша Иван Хлебников гараа дэлгэжэ байгаа.

Гадна фермын дэргэдэ тугалай байра бии. Тэрэнь баһал һайнаар заһагдаагүй, дулаалагдаагүй. Үбэлжэлгын эхеэр хүйтэрхэдэ тугалнуудынь хүйтэ абажа, олоороо үхэһэн байна. Жэшээнь, сентябрь, октябрь һарануудта аяар 46 тугал гарзалшоо.

Колхозой Энхэ-Талын отделенидэ ошохоодоо тэндэ шахан таргалуулагдажа байһан 125 хашарагай гүүртэдэ хүрэгдөө. Эндэ «шахамалнуудай» байха байрань баһал задагай байба. Хашарагуудынь газаа саһан дээрэ хононо. Ороохо тарян баһал хуурайгаар, монсогороор эдюулэгдэнэ. Малынь уһаар дутаldана.

— Малайнгаа байра саг сооһь бэлдээгүй гээшэлди даа,—гэжэ отделениие эрхилэгшэ нүхэр Вавилкин һанаа амарханаар харюусаа.

К. ПЕТРОВ.

Хяагтын аймаг.

Үнэн үгэ хүсэтэй

АГИТАТОРНУУДАЙ АЖАЛ ХЭРЭГ

Манай совхоз Яруунынгаа аймагта эгээн ехэ мал ажалтай ажахы юм. 5600 гаран эбэртэ мал, 15 мянган хонин, 800 гаран адуун тоологдоно. Эдэ малнай үбэлэй үедэ 86 газарнуудаар, тэрэ тоодо һаалиин 13 гүүртэ, эхэ хонидой 15, залуу хонидой 6 отара, шахан таргалуулагдаха 2 гүүртэ болон таһаржа байрлана.

Совхозой ниитын малай хойноһоо 240 гаран хүдэлмэришэд харууһална. Мэргэжэлээрнь абажа нэрлэбэл: 90 һаалишад, 44 хонишод, 45 мал адуулагшад, 4 моришод, 32 тугалшад.

Эдэ зоной культурна болон ажаһуудалай эрилтые хүсэдөөр хангаха, тэдэнэй дунда саг үргэлжэ ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха гээшэ манай партийна организациин шухала зорилго болоно. Гадна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, үрэ дүнгыень саг болзор соонь согсолжо, олондо дуулган мэдүүлжэ байха шухала.

Отделенинүүдтэ 50 агитатор хүдэлнэ. Олонхинь отара, гүүртэнүүдые даажа абанхай. Отделениин партийна организацинуудаар хоёр һарада нэгэ дахин семинар-зүблөөн үнгэргэгдэжэ, захяа заабари үгтэлэг заншалтай. Гадна совхозой парткомой гэшүүд хүдөөгүүр ябахадаа агитаторнуудтай уулзажа, ажал хүдэлмэреэрнь һонирходог, хөөрэлдөө хэхэдэнь байлсажа, өөһэдынгөө ажаглалта, һанамжа дурадхалаа хэлэжэ үгэдэг юм.

Агитатор Цыдып Дылгирович Бадмаевай ажал хүдэлмэри дээрэ тобшохоноор тогтолтой. Өөрөө ахалагша хонишон, эхэ хонидой отарые даана. Байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 113 хурьга абажа түлжүүлээ. Отарадань ерэхэдэтнай хонишодой социалис уялга, ажалайнь дүн һара һараар аржыса бэшээтэй. Республикын, аймагай газетэнүүд үдэр үдэрөөрөө ябталаатай. Үдэшэндөө хамта хүдэлдэг нүхэдтэйгөө сугларжа, ажал хэрэг тухайгаа хэлсэдэг, газетэ болон радиогой һонин тухай хөөрэжэ үгэдэг.

Гадна Цыдып Дылгирович нэгэдэхи отделениин партийна эхин организациин секретариин орлогшо юм. Тиимэһээ отделениингээ отара, гүүртэнүүдээр ходо ябажа байдаг. Хараһан элирүүлһэн дутагдалнуудаа усадхаха, хонишон нүхэдтөө бодото туһаламжа үзүүлхые оролдожо ябадаг нүхэр.

Николай Дарижапович Дарижапов Очир Бадмадоржиевай даадаг отарада агитатораар томилогдонхой. Арбан хоногтоо нэгэ дахин иишэ ерэжэ, хонишодой ажалай дүн гаргалсадаг. Тэдэнэртээ газетын һонин тухай, совхозой, мүн отделениин малшадай ажал хэрэг тухай тобшо һонороор хөөрэжэ үгэдэг. Тус отарынхид энэ жэлдэ муу бэшэ үрэ дүн ажалдаа туйлаһан байна. 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа түлжүүлэнхэй.

Совхозой 4-дэхи отделениин Виктор Княжевай даадаг һаалиин гүүртэдэ үнгэрһэн 9 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1982 литр һүн һаагдажа, аймаг дотороо түрүү һуурида ябана. Тиихэдэ эндэхи һаалишан Балма Ванчикова энэ үедэ даажа байһан үнеэн бүриһөө 2291 литр һү һаагаа бшуу.

Эдэ амжалтануудые туйлаха хэрэгтэнь отделениин зоотехник, агитатор Нимбу Гомбоевич Жамбалов ехэ туһаламжа хүргэһэн байна. Тэжээлэй рацион табиха, тэжээл бэлдэлгые шалгаха, малшадтай зоотехническэ һуралсал эмхидхэхэ гэхэ мэтэ өөрынгөө сэхэ уялгата ажалаар һамаараад хизаарладаггүй. Агитаторай уялгада тон анхаралтайгаар хандадаг нүхэр. Түсэбөөр хараалагдаһан болзорто һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэдэг, гүүртынхидэй арбан хоногой дүнгөөр гүүртые даагшатай хамта үйлэдбэриин зүблөө үнгэргэлсэдэг юм. Энэ зүблөөндэ зорюулжа дайшалхы хуудаһан, үгышье бол сахилгаан хуудаһан гаргагдадаг. Агитаторай блокнодто һаалишадай, мал адуулагшадай ажалай дүн һара, арбан хоногоор тэмдэглээтэй, хэндэ ямар туһаламжа хэрэгтэйб гэжэ бэшээтэй.

Тэрэшэлэн хоёрдохи отделениин һаалиин гүүртые даадаг агитатор Трон Гармаевич Тогмитов мүн лэ ойлгууламжын хүдэлмэриин баян дүй дүршэлтэй, малшадай дунда хүндэтэй болонхой.

Совхозой агитаторнуудай, коммунистнуудай ябуулжа байһан хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын ехэхэн хүдэлмэри миин талаар ошоногүй гэжэ сэхэ тэмдэглэлтэй. Энээниие байгша ондо туйлаһан зарим тэды амжалтануудынай элитээр гэршэлнэ. Түрүүшын хахад жэлэй дүнгөөр манай совхоз РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай хоёрдохи мүнгэн шанда хүртэһэн байгаа. Гүрэндэ һү худалдаха 3 кварталай түсэб 109 процент, махаар—111,5 процент, нооһоор—118 процент дүүргэгдээ.

Мүнөө совхозой гүүртэ, отарануудаар В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Совхозоймнай һаалишад Эрхирэгэй совхозой, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишадай үүсхэл халуунаар дэмжэжэ, мүнөө үбэлэй һарануудта үнеэн бүриһөө 1 250 литр һү һааха уялга абаба. Николай Игнатьевич Перетолчиной хүтэлбэрилдэг, мал шахан таргалуулдаг гүүртын мал адуулагшад үбэлэй һарануудта харууһалжа байһан малайнтаа толгой бүриин амидын шэгнүүрые үдэр бүри 1000 граммаар нэмээхэ гэһэн уялга абаад, ехэ мяханай түлөө мүрысөө үүсхэбэ. Совхозой хонишод 100 хонин бүриһөө 100 хурьга, хонин бүриһөө 3,8 килограмм нооһо хайшалха уялгатай.

Урдаа табиһан эдэ зорилгонуудаа, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжонууд манда бии. Энээн тухай ехэхэн хөөрэлдөөн һаяхан совхозой коммунистнуудай тоосоото-һунгуулиин партийна суглаан дээрэ болоһон байна. Нэн түрүүндэ үбһэ тэжээлээ зүбөөр, гамтайгаар гаргашалха, зооветеринарна захяа заабаринуудые хүсэдөөр дүүргэхэ, малай харууһые һайжаруулха шухала.

Гадна малшадай дунда социалис мүрысөө бүри үргэн далайсатай болгохо, ойлгууламжын хүдэлмэри тодорхой һонороор, удха түгэлдэрөөр ябуулха болонобди.

Статьягайнгаа эхиндэ бидэнэр агитаторнуудай хүдэлмэри дээрэ тобшохоноор тогтоһон байнабди. Зүгөөр бүхы агитаторнуудынай дээрэ дурсагдаһан нүхэдтэл адли эдэбхи үүсхэл гаргажа, оролдосотойгоор ажаллана гэхын аргагүй. Агитаторай нэрэ зүүһэн аад, юушье хэдэггүй зоншье байжа магад. Отделенинүүдэй партийна организацинуудай тоосоото-һунгуулиин суглаанууд дээрэ коммунистнуудай оруулһан дурадхалнуудынь согсолжо бэелүүлхэ тушаа хэмжээ ябуулгануудые хараалжа байна. Агитаторнуудые дахинаа шэлэн оложо, ажахын һалбаринуудта зүбөөр хуббаарилан табиха, тэдэнэрэй һуралсал эмхидхэхэ, ажал хүдэлмэридэнь бодото туһаламжа үзүүлхэ—эдэ бүгэдэ совхозой парткомой, отделенинүүдэй партбюронуудай саг үргэлжын анхаралда хододоо байха зэргэтэй.

Мүнөө үедэ манай совхозой механизаторнууд, малшад, мэргэжэлтэд КПСС-эй ЦК-гай октябрьда болоһон Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй тон һонирхолтойгоор танилсажа байна. Хүдөө ажахые саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ харгы зам, дайшалхы түсэб энэ тогтоол соо хараалагданхай ха юм.

КПСС-эй ЦК-гай энэ Пленумэй шиидхэбэринүүдые арад зондо ойлгуулха, хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ажалшадые эдэбхитэйгээр элсүүлхыень партийна организацинуудые, профсоюзай болон комсомолой эмхинүүдые Пленум уряалһан байна.

Энэ уряада харюу болгон совхозой партком, отделенинүүдэй партийна организацинууд зарим тэды гүрүүшын хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ эхилээ. Агитаторнуудтай семинар хоёр отделенидэ үнгэргэгдөө. Ямар онол арга хэрэглэжэ, энэ тогтоолые хүдэлмэришэдтэ ойлгуулха тухай, ямар асуудалнуудта хөөрэлдөөнэй үедэ анхаралаа табиха тухай зүбшэгдөө. Гадна тус Пленумэй тогтоол бодото дээрэнь бэелүүлхын тулэ совхоздомнай ойрын сагта юу хэлтэйб, ажахын һалбаринуудаар ямар дутагдалнууд үзэгдэнэб, тэдэниие усадхахын тула ямар хэмжээнүүдые абалтайб—эдэ болон бусад асуудалнуудаар ороһон һанамжа, дурадхалнуудые агитаторнууд суглуулжа, дары партийна бюродо, совхозой парткомдо дуулгаха даабаритай.

Эдэ бүгэдэмнай ехэ хүдэлмэриин эхин. КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй тогтоол агитаторнуудай, партийна организациин дайшалхы программа болоно.

Ажалшадай дунда ойлгууламжын, политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ политинформаторнуудай үүргэнь һүүлэй үедэ дээшэлжэ байна. Тиимэһээ энээн тушаа хэдэн үгөөр тогтолтой. Совхозой парткомой дэргэдэ 12 хүнһөө бүридэһэн политинформаторнуудай бүлэг хүдэлнэ. Гол түлэб хүтэлбэрилхы тушаалтад, багшанар, совхозой главна мэргэжэлтэд. Эдэнэрнай али нэгэн асуудалаар мэргэжэнхэй. Жэшээлхэдэ, үдэшын дунда һургуулиин директор Сергей Нимаевич Нимаев уласхоорондын асуудалаар һүүлэй үедэ 30 гаран хөөрэлдөө үнгэргөөд байна. Зоотехник-селекционер Цыренжап Баирович Гончиков—хонин ажал хүгжөөхэ асуудалаар хөөрэлдөө хэнэ. Тэрэшэлэн политинформаторнууд Ц.-Д. Б. Батомункуев, С. Ж. Номшиев гэгшэд һайнаар ажаллана.

Мүнөө совхоздо Ленинскэ уншалганууд эхилэнхэй. В. И. Ленинэй намтар, ажал ябуулга тухай түрүүшын хөөрэлдөөнүүд болонхой. Энэ хэрэгтэ нютагай радиоузел хэрэглэгдэнэ.

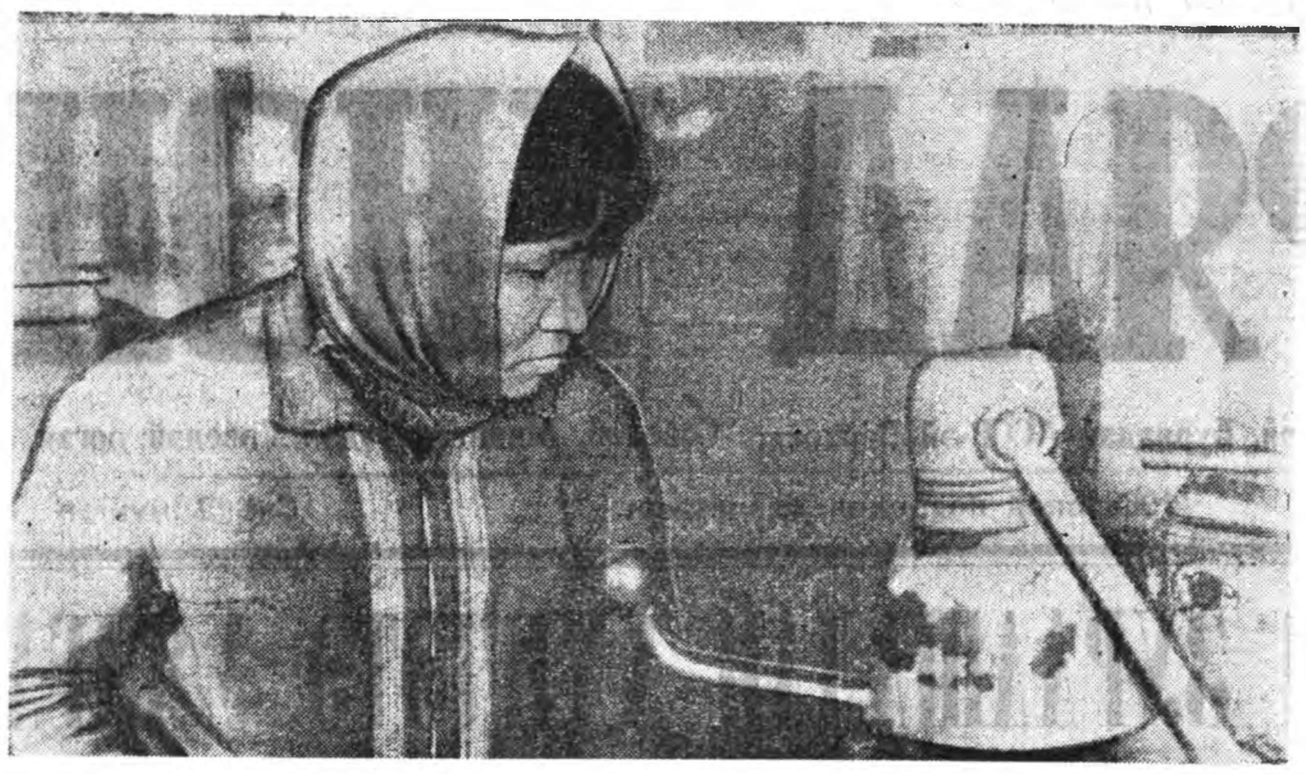
Л. МИНЕЕВ,
Яруунын аймагай Яруунын совхозой парткомой секретарь.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

Манай Буряадай республикаһаа Ленинскэ комсомолой алдарта 50 жэлэй ойн һайндэрэй баяр ёһололой пленумдэ хабаадалсахаяа Москва хото 11 делегат мордоһон байна. Эдэнэр республикымнай түрүү хүнүүд. Тэдэнэй дунда түрүүшын комсомолшуудай нэгэн болохо, Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай заочно һуралсалай таһагые даагша Софья Ананьевна Тыхеева оролсоһон байна.

Һаяхан дээрэ дурсагдагша багшанарай институдай актова зал соо нүхэр С. А. Тыхеева Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй һайндэртэ зорюулагдаһан баяр ёһололой пленумдэ хабаадалсаһан тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Тиихэдээ нүхэр Тыхеева һонирхолтой ушарнуудые дурдажа, суглараашадые баясуулаа. Илангаяа делегадуудта үгтэһэн дурасхаалай гоё һайхан бэлэгүүдые, элдэб янзын значогуудые харуулжа гоёшоолгоо. Удаань нүхэр С. А. Тыхеева ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельниковтэй, космонавтнууд В. Быковский, П. Попович гэгшэдтэй уулзаһан тухайгаа хөөрэһэн байна.

В. ЧИМИТОВ.

Сэлэн-Дүүмын заһабари... ханическа заводой хүдэ... В. И. Ленинэй түрэһөөр 10... ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн с... мүрысөөндэ оролсоод, ак... гаар хүдэлжэ байна. Энэ ... тиин олонхи цехүүд жэлэй... бари болзорһоонь урид дү... Түрүүшүүл эндэ олон. Жэ... тэдэнэй нэгэн, эрхим токар... мунис ажалай ударник Люба... санова жэлэйнгээ түсэб окт... ра соо дүүргэһэн юм. Энэ... мүнөө 1969 онойхёор ... байнхай. Нүхэр Жамсано... тээһэн продукци ходоо... һайнтай байдаг, нэгэшье г... до ородоггүй. Зураг дээрэ: Л.Жамсанова ажал дээрээ.

Д. БАЛДАНОВАЙ ...

Буряадай литература ба искусствын долоон хоног

«МҮНӨӨ САГАЙ ТОЁОН, ХҮХЮУ ЗАМАЙ ЖЭШЭЭ...

Бидэ, Сэлэнгын аймагайхид, эдэ үдэрнүүдтэ нютагайнгаа хүбүүн, буряад совет литературын үндэһэ һуури табилсагшадай нэгэн, элитэ поэт Дамба Дашинимаевай түрэл хизаарайнгаа гэрэлтэ һайхан ерээдүй тухай «Тоёон» гэжэ шүлэг соогоо мартагдашагүй сэсэнээр дуулаһые дахин дахин һананабди. Нээрээшье Агуу ехэ Октябриин социалис революциин аша туһаар эрхэ сүлөөгөө олоһон талын буряадай ажабайдал танигдашагүйгөөр хубилан, шэнэ дуу, шэнэ хүгжэм, шэнэ габьяа, баатар зориг асараал. Энэ хадаа агуу Ленинэй национальна политикын манай Буряадта илан мандаһанай гэршэ мүн. Түрэл буряад литература болон искусствынгаа хүгжэлтые харан баясажа, бахархан зоригжожо байнабди.

Мүнөө Сэлэнгын тала нютагуудаар үнгэржэ байгаа тус долоон хоногууд тон ехэ политическэ удха шанартай хэрэг бэелүүлнэ. Совет засагай үедэ үндэһэн буряад культурымнай танигдашагүйгөөр хүгжэн һалбарһые харуулхаһаа гадна, литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэд болон ажалшадай хоорондохи холбоо барисаае улам батадхана. Зохёолнуудайнгаа бодото геройнуудтай нюур харалсан уулзажа, сэхэ хөөрэлдэхэ ушар хадаа искусствын эрхим бүтээлнүүдэй олоор мүндэлхэ үүдэ нээһэнтэй адли болоно гэхээр.

Эрхим һайн роман, повестьнуудай, зүжэг ба оперонуудай, зураг, симфонинуудай темэнь боломоср бодото зүйлнүүд, эдэ бүгэдын геройнууд боломоор баатар зоригто, һайхан сэдьхэлтэ хүнүүд гансахан манай Сэлэнгын аймагаар хэды олон бэ!

Социалис Ажалай Герой, шахтёр Г. Д. Тучинов, суута экскаваторщик, Ленинэй орденой кавалер В. В. Балалаешников, модо бэлэдхэгшэд В. Ф. Солдатов. Д. В. Плюснин, паровозой машинист Э. В. Вергеев, токарь И. Я. Кулаков, барилгашад К. В. Эпов, В. А. Гришина болон суута һаалишан Социалис Ажалай Герой П. Ж. Жалсанова ба тэрэнэй нүхэд Будажапова, Гомбоева, Данжанова мэтэ эрхим түрүү хүнүүд ямархашье зохёолдо дуулан магтуулха эрхэтэй гээшэл. Жэшээнь, манай һаалишан Надежда Тадвашкина энэ жэлдэ һаамхай үнеэн бүриһөө 5 мянган литр һү һаагаад, бүхы Зүүн Сибириин һаалишадай дунда түрүүлжэ ябана. Түрүү хонишод Банзаракцаев, Батуева, Аюшеева болон бусадаймнай нэрэ алдар бүхы Буряад орондомнай суутай. Эдэ зоной хэжэ байһан ажал хүдэлмэринь гайхамшаг ехэ далайсатай, солоор баян алдартай. Тэдэнэр Эхэ орондоо жэл бүри 1 миллион 200 мянган тонно нүүрһэ, 400 мянган кубометр барилгын модо үгэнэ. Сэлэнгэдэмнай пилорама, угаалай машинанууд, тракторна вагон-гэрнүүд, хубсаһан, барилгын материалнууд болон электроэнерги гаргагдадаг. Галуута нуур шадар 1,2 миллион киловат-час электроэнерги гаргаха шадалтай ГРЭС баригдажа байна, мүн олон мянган хүдэлмэришэдэй хүдэлхэ бусад заводууд баригдаха.

Хүдөө ажахыемнай абажа хараа һаа, хоёр совхоз, табан колхознай 30 мянган центнер мяха, 90 мянган центнер һү, 7 мянган центнер нооһо, 1 миллион үндэгэ, 400 мянган центнер таряа, 7 мянган центнер хартаабха, 300 мянган центнер овощ үгэдэг. Колхоз, совхозуудынай октябрь һарада һү тушааха жэлэйнгээ түсэб дүүргээ, харин нооһон 117 процент, үндэгэн 125 процент тушаагдаа.

Эдэ ехэ илалтануд тухай бэшэнгүй, дуулангүй яажа болохоб!

Социалис революциин манай гүрэндэ илаһанай ашаар энэ ехэ баялиг арьбадхажа ябаһан ажалшадые соёл культурамнайшье хангадаг болоһон байна бшуу даа. Манай нютагһаа элитэ поэдүүд, искусствын хүдэлмэрилэгшэд, багшанар, эрдэмтэд, врачнар гараһан гээшэ. Теэд табяад жэлэй саада тээ Сэлэнгын талын олонхи зониинь ном бэшэггүй, үбшэн тахалда нэрбэгдэдэг, түлюур байдалтай байгаа һэмнай. 1920 ондо энэ нютагта оройдоол хоёрхон һургуули байһан, соёлой гуламта гэжэ үгы бэлэй. Теэд культурна революциин ашаар, коммунис партиин, совет правительствын туһаламжаар мүнөө аймагтамнай 36 һургуули хүдэлнэ, тэдэнэй 10-ниинь дунда юм. Эдэ һургуулинуудта 11 мянган үхибүүд һурадаг. Мүн техническэ мэргэжэлэй 4 училищитай, хүгжэмэй нэгэ һургуулитай болонхойбди. Эндэ дээдэ ба дунда һургуулитай 600 гаран багшанар эрдэм заадаг. Мүнөө сагай юрын буряад хүнэй эрилтэ ингэжэ соёл культурын талаар тон ехэ болоо гээшэ. Дээдэ һургуулитай, эрдэм номтой хүбүүд, басагад ажахымнай бүхы һалбаринуудта ажаллана. Жэшээнь, манай аймагай юрын нэгэ ажахые абажа хараа һаа, тэндэ хүдөө ажахын 26 мэргэжэлтэд—инженер, агроном, зоотехнигүүд хүдэлжэ байха юм. Эдэ хүнүүдэй эрилтые мүнөөнэй, шэнэ түхэлөөр баригдаһан соёлой ордонууд, радио, телевидени ба номуудаар баян библиотекэнүүд хангадаг. А... мнай культурын 8 байша... клуб, 24 библиотекэ, 40 ... хеэрэлгэ, хүгжэмэй 3 һу... хэдэн культбазанууд хүдэлд... бүгэдые харахадаа, 14-хэ... жэлэй һүүл багаар харин... рэнэй аяншанай манай Сэ... талаар ябахадаа хэлэһые... дагбди.

Тэрэ: «...Энэ хүйтэн, саһа... һөөр хушагдаһан газар дайд... зондо Европын цивилиза... үедөөшье хүрэжэ ерэхэгү... нэр Шекспир, Диккенс, Ба... нэрэнүүдые дууланшьегүй ... ха даа».—гэжэ бэшэһэн ... бшуу. Теэд тэрэ хүн мүнөө ... ябаа һаа, малша буряадай ... П. Абашеевэй Бальзагай ... хүн зониие хатарааран ... хые, адуушанай хүбүүн К. ... садаевай ирагуу дууе Ше... нютагайхидай шагнажа ба... хараха һэн, мүн СССР-эй ... артистнууд Лх. Лин... Л. Сахьянова гэгшэдэй ал... рэһээ һүрдэхэ, буряад зо... дой номуудай хилын саа... жэ ерэхэдэ уншажа гайха... Мүнөө Шекспирэй, Дикк... Бальзагай зохёолнуудые ... гүй, Бахай, Моцартын, Бет... хүгжэм шагнаагүй совет ... олохо гээшэ бэрхэтэй боло... Эдэмнай баруунай цивили... ноёдһоо үлүү гүнзэгыгөөр да... искусствын гайхамшаг бү... дые ойлгохо, сэгнэхэдэш... хагүй. Манай өөрымнай ... лис искусство баруунай ку... да нэбтэрэн орожо, шэнэ уд... нэ шэнжэеэ тэндэ асарна б...

Нимэ боложо хүгжөө юм ... манай совет литература бо... кусство. Энэ гайхамшаг ам... ень бидэ энэ ноябриин үд... нютагтаа, түрэл Сэлэнгэд... жа, бахархажа байнабди.

Мүнөө манай аймагта Л... ордендо Буряадай оперо б... дэй, Хоца Намсараевай нэр... ба республикын оро... мын, кукольна театрнууд... гал» ансамбль, уран зо... зураашад, композиторн... хабаяа харуулжа, шэнэ... нүүдтэеэ бидэнээ тани... Ингэжэ искусствын хүдэл... шэдэй арад зондоо дута... хадаа тон ехэ удха шанар... хэрэгые саашадань үргэл... байхын тула али алишье... оролдохо зэргэтэй гээшэб...

В. И. Ленинэй 100 наһа... нэрэтэй түрэтэйгөөр угтах... тиин XXIII съездын ба ... Пленумүүдэй түүхэтэ шиид... нүүдые бэелүүлхын түлөө т... байгаа Сэлэнгын аймагай а... мүнөө нютагтамнай эхил... ряадай литература, искусст... лоон хоногой һайндэрөө... урмашана, тэдэнэй шэнэ... шалганууд‌ые, шэнэ ами... дые туйлаха байһандань ...

В. БАЗА...
КПСС-эй Сэлэнгын райк... нэгэдэхи секре...

Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай барилга дээрэ комсомолец Владимир Мясников ажалладаг юм. Эрхим ажалайнгаа түлөө нүхэр Мясников ВЛКСМ-эй Кабанскын райкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай. Социалис мүрысөөндэ энэ хүн хододоо түрүүлжэ ябадаг.

Н. БУХОЛЬЦЕВАЙ фото.

ТҮГЭС ДЭБЖЭЛТЭТЭ ИСКУССТВО

Уран зураашадай бүхэсоюзна съездын урда тээхэнэ ТАСС-ай корреспондентнүүдтэй хөөрэлдэхэдөө ингэжэ хэлэһэн байна гэбэл:

ДЕМЕНТИЙ ШМАРИНОВ, СССР-й арадай уран зурааша:

— Һүүлэй жэлнүүдтэ уран бүтээлэй ажабайдал дотор мүндэлһэн тодо хурса, үнэтэй шухала зүйлнүүдые, мүнөө сагай искусствын түхэл шэнжэ харуулһан зохёолнуудые анхаралтайгаар шэнжэлхэ ёһотой байнабди. Искусствые «залуу болгохо» тон һонирхолтой хэрэг бэелүүлэгдэжэ байнхай. Аха үеын алдарта мастернуудай хажуугаар залуушуулай зохёолнуудые выставкэ бүхэндэ зайлашагүй табидаг болоо.

Манай уран бүтээлэй географи ямар үргэн дэлгэр болоо гээшэб, хараад үзыт. Бүхы орон дотор—Калининградһаа Владивосток хүрэтэр — уран һайханай вузуудые дүүргэгшэд хүдэлмэрилнэл. Манай залуушуул эдэбхи үүсхэл гаргана. Уран зохёолшодой ябаагүй газар гэжэ байхагүй! Тиимэ аяншалга бүхэнэй баяртайгаар угтагдадагынь һайшаалтай. Залуу уран зураашад ажалшадай мэргэжэл ба шэнэ үүсхэлнүүдые харуулдаг, үдэр бүриин түбэгтэй хэрэгүүдые уранаар зурагладаг, тэдэниие тойрон байгша хүчүүд тухай, өөһэдынгөө хабаададаг үйлэ хэрэгүүд тухай хөөрэдэг юм. Үнэн сэдьхэлһээ, абьяастай, урмашалтайгаар хөөрэдэг. Олохон зохёолнууд искусствын үндэһэн шанар болгшо үнэн ябадал, бата этигэлээр нэбтэрэнхэй байдаг. Тиин мүнөө шэнэ, бидэндэ урда тээнь мэдэгдээгүй байһан нэрэнүүдтэй зэргэлээд, холын тайгада һаяхан бии болоһон тосхоной гү, али хотын нэрэ дурдагдана.

Манай арад зоной урдын баатарлиг хэрэгүүдтэ, тусхайлан хэлэбэл, граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнуудай түүхэдэ, комсомолой түүхэдэ хабаатай асуудалнууд тушаа залуушуулай анхаралаа ходо хандуулдаг болоһондонь баясамаар.

Уран бэлигтэ залуу кадрнуудай олоороо ургаан гаража байһан ушар бидэндэ, хуушан үеынхидтэ онсо харюусалга даалгана.

Энэ асуудал съезд дээрэ хэлсэгдэхэ гол зүйлнүүдэй нэгэн болохо ёһотой гэжэ һананаб.

• • •

МИХАИЛ АНИКУШИН, РСФСР-эй Уран зураашадай холбооной Ленинградска отделениин правлениин түрүүлэгшэ, Ленинскэ шангай лауреат, СССР-эй арадай уран зурааша:

Ойн жэлэй эрхим зохёол бүтээлнүүдэйнь түлөө Ленсоведэй ба манай отделениин шангуудые нүхэдтөө һаяхан барюулаад, тэдэнээ амаршалаабди. Энэ хадаа түбхын түрүүн скульптор В. Пинчугай, архитектор С. Сперанскиин уралан бүтээһэн, Кремль соо В. И. Лениндэ табигдаха памятник болоно. Тэрэшэлэн В. Курдовай «Советүүдэй засагай түлөө» гэһэн графическа хэдэ хэлэн хуудаһанууд тэмдэглэгдээ. Каховкын оршондохи талада табигдаһан, олондо мэдээжэ болоһон «Тачанка» гэжэ зурагай авторнууд, «Катерина Измайлова» гэжэ фильмые шэмэглэһэн уран зурааша Е. Еней, «Эхэнүүд, эгэшэ дүүнэр» гэһэн зурагай автор Е. Моисеенко, гоёон шэмэглэдэг искусствын мастернууд В. Смирнов, А. Королев гэгшэд лауреадуудай дунда бии. Октябриин 29-дэ Ленинградтахи Комсомольско талмай дээрэ эдир баатарнуудта табигдагша памятнигые бүтээгшэд комсомолой Ленинградска обкомой шан абаа.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэл түрүүшын ээлжээнэй зорилго болонхой. Искусствын талаар шэнэ амжалтануудые туйлажа энэ гайхамшаг һайндэрые угтаха гэһэн нютагайхидайнгаа—Ленинградай томо томо предприятинуудай хүдэлмэришэдэй уряада харюу болгон, Кировскэ заводтой творческо холбоо баталаабди. Тэрэнэй цехүүд дотор манай хотын уран зураашадай шэнэ зохёол бүтээлнүүдые харуулха, зүбшэн хэлсэхэбди, индустриальна энэ ехэ үйлэдбэриин эрхим хүнүүдэй портредүүдые зурахабди. Манай олохон нүхэдэй зураһан «Цех соогуур» гэһэн зохёолнуудые заводой зурагуудай галерейдэ бэлэг болгон үгэхэмчай.

1969 оной эхеэр тэмдэглэгдэхэ, Ленинградай блокадын усадхагдаһаар 25 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ дээрэ һонирхолтой олон бүтээл хараха хүсэлэн найдабаритай байнабди. Тэдэ мартагдашагүй үдэрнүүдтэ зурагдаһан олохон бүтээлнүүд манай уран зураашадта бии юм.

• • •

СЕРОДЖИДДИН НУРИТДИНОВ, Таджигай ССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша:

— Улад зоной дунда ябахадаа ойлгоһон мэдэрһэн юумэеэ уран зурагууд болгодот жама ёһотойбди. Революци тухай, пролетариадай вождь тухай һанал бодолнууд —уран зурааша бүхэнэй гүн сэдьхэлэй, һанаха байха юумэнь болоно. Ленинэй дүрэ зурагуудые бүтээхэ гэһэн шэнэ бодолоо бэелүүлжэ эхилһэн сагһаам хойшо арбан табан жэл үнгэрөө. «Ленин —революциин вождь» гэһэн нэгэ анханое эгээн ехэ бүтээлни гэжэ тоолодогби. Революционно ёһо заншалнуудай уг залгамжалгын сурталгаа бодолые энэ зураг соогоо нэбтэрүүлэн бэелүүлхые хүсэһэн байнаб.

Зүүн зүгэй классическа шүлэгүүдые һонирходог болоһоор үнинэйбди. Энэ ушар Рудаки, Джами, Навои гэжэ суута поэдүүдэй портредүүдые бүтээхэ хүдэлмэридэм туһалаа юм. Залуу таджик литературын үндэһэ һуури табигша —Айни тухай композици зуража һаяхан дүүргээб.

• • •

КОНСТАНТИНАС БОГДАНАС, Литвагай ССР-эй Уран зураашадай холбооной түрүүлэгшын орлогшо:

Манай уран зураашад һүүлэй жэлнүүдтэ ороной уран зурагай искусствын баялигта өөһэдынгөө горитойхон хубита оруулаа. Дунда үеын уран зураашадай—В. Гечасай, А. Савицкасай, С. Джиукштасай, И. Шважасай мастерскэйнууд соо өөрэ шэнжэтэй һонин зохёолнууд бүтээгдэһэн байна.

Литвагай графика, тусхайлан хэлэбэл В. Валюсай, С. Красаускасай, А. Скирутитын зохёол бүтээлнүүд харагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Литовско зураашадай зохёолнууд Чехословакида, Польшодо, Венгридэ, ГДР-тэ, Югославида, Монреаль ба Лондондохи бүхэдэлхэйн выставкэнүүд дээрэ табигдажа харуулагдаһан байна.

Литовско скульпторнууд дурасхаалай томо зурагуудые бүтээхэ хараа бодол баримталдаг болонхой. Н. Петрулис Каунаста табигдаха В. И. Ленинэй памятник бүтээжэ байна. Тэрэшэлэн залуу скульптор С. Шарапов баатар комсомолшуудта табигдаха памятник бүтээхээр хараална.

• • •

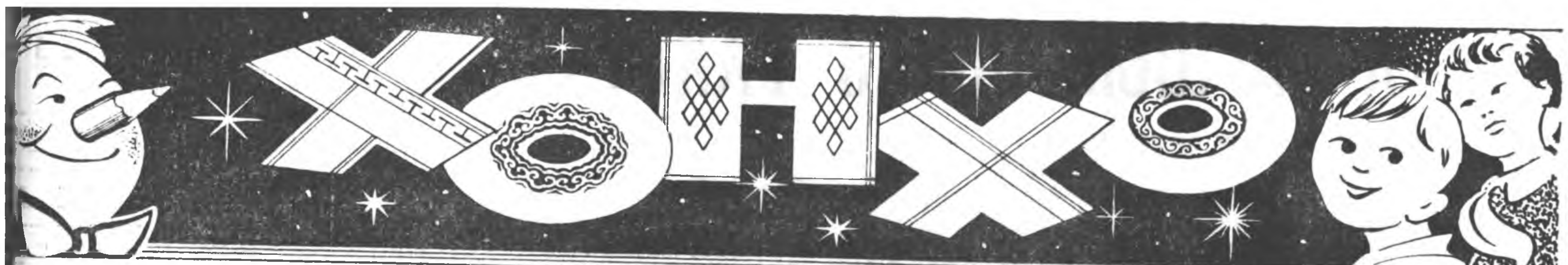
САБУР МАМБЕЕВ, Казахстанай Уран зураашадай холбооной правлениин түрүүлэгшэ:

— Совет засагай оршон мандажа байгаа 50 жэлэй турша соо Казахай эртэ урдын газар дайда дээрэ мантан томо заводууд, шахтанууд, түгэлдэр хүсэтэ электростанцинууд баригдаа, хэмэл далайнууд мэлмэрэн долгилоо. Ленинэй партиин хүмүүжүүлһэн совет хүн сүл губинуудые эрхэ мэдэлдээ оруулна, газар дайдын түхэл шарайе хубилгана, замбуулин хүдэр дүүлин нэбтэрнэ. Энэ асуудал манай уран зураашадай бэлиг бадаруулдаг барагдашагүй эшэ нүхэсэл болонхой. Республикын арадай уран зурааша А. Кастеев «Казахстанай баялигууд» гэһэн зурагуудаараа түрэл хизаарайнгаа шэнэ ажабайдал тухай хө... Энэ темэдэ Ж. Шарденов... дустриальна пейзажууд, ... мухаммедовэй «Казахстанай ... кануудай академиин сесси» ... ехэ зураг, А. Степановай ... мүшэдые тоологшод» гэһэн ... ба бусад зохёол бүтээлнүү... маадана.

• • •

ЭДГАРИС ИЛТНЕР, Лат... Уран зураашадай холбооной ... лениин түрүүлэгшэ:

— Латвиин уран зура... кусствадахи революцион... хын жанр үни холын ёһо зан... нуудтай холбоотой юм. Мин... ни нүхэдэй эскизүүдые шэнж... ушар юу харуулааб гэхэд... ноошье энэ темэдэ ехэ ан... хандуулагдадаг байна. Уран ... раашад болон һиилүүршэдэ... бодолынь түбхын түрүүн Ильи... образые гаргалгатай холб... Вождиин түрэһөөр 100 жэл... үеэр В. И. Лениндэ зорюулаг... манай олохон хото городу... табигдаха памятнигуудые ску... торнууд Карлис Янсон, Ян... ринь, Лев Буковский, Ал... Терпиловский, Гайда Гру... Юрис Мауринь гэгшэд бүт... байнхай. Индулис Заринш... ман Подобедовай картин... Гунар Кроллисай, Сергей Ал... вичай графическа хуудаһ... уран зурагай лениниана... тэ болохо. Ульяновскһаа һа... бусажа ерэһэн Харий Вел... зохёол бүтээлнүүд һонин ... зэргэтэй.

№ 3 | ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

☒ **Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухара.**
☐ Богонихон рассказууд.
☒ **Эдир зурааашын дэбтэрһээ.**
☒ „Хонхо“ тухай һанамжанууд.

ХҮН НЭРЭЕЭ ХҮНДЭЛЖЭ...

«Нэрэ хүндэ» гэжэ юун гээшэб? Тэрэ хүбүүдтэ хабаатай гү, али гансал басагад нэрэ хүндэ гээшые сахиха уялгатай гү?» гэжэ асууһан бэшэгүүд хаа-яа манай редакцида ерэдэг. Иимэ асуудалтайгаар доро толилогдоһон статьягайшье авторта эдиршүүл хандадаг байгаа. Тэрэ асуудалнуудтань харюу болгон, Ц. Дондогойн статья толилбобди.

Энээнһээ хойшо «Хонхо» хуудаһандаа асуудалда харюу толилдог болохобди. Ямаршье юумэн тухай асууже боло-о. Юун һонирхуулнаб? Одо мүшэн гү, орон нютагууд гү? Дуратай юумэеэ асууже, манай редакцида хандажал байгты. Тинхэдээ адресаа бэшэһэнэйнгээ һүүлээр, эгээл хойнонь «Хонхо» гээд хэмээрэйгты.

«Хонхын» редколлеги.

...ла Горький «Хүнэй түрэлгэ» ...шыхан аад, оёоргүй гүнзэгы ... рассказаа иимэ үгэнүүдээр ... «Хүрьһэтэ газар дээрэ Хүн ...эшэ—ёһоорхон лэ тушаал ...ва...»

...Игэжэ ехэ үзэгүүдээр бэ... тула хүн түрэһэн наһаяа ...ябахаһаа хойшо сэгнэжэ һү...ятой гэлсэдэг. Энээн тухай ...алай аман зохёолдошье онь...са үгэнүүд олон. Жэшээнь, ...охо—багаһаа, хүлэг болохо ...һаа», «Нэрээ хухаранхаар, ...ара», «Нэрээ хухархашни—... хэрэг», «Эсэгэ һайтай хү...хэ, эхэ һайтай басаган бэр... мэтэнүүд. Һүүлшынхинь ...шал гаргаһан хүн ганса ...бэшэ баһа эхэ, эсэгынгээ ...хэлха гэһэн удхатай.

...шье таанар архи залгяад, ...шал гэжэ элдэб муухай бэ...шэг үгэнүүдые хэлээд, хара...тнөө хараажархёод, астага...лдагуудые хэр хүндэлхэ ...һи, жэшээнь, тиимэшүүлые ... дурамгүй агша. Хэрбээ ...юун һайн бэ, юун мууб гэжэ, ...эдни, ойлгодог болонги һаа, ...умэ бодожо үзэдэг болонхой ...архинша, һальхай ябадалтай ...үзэн ядадаг байһан аад, ехэ ...хойноо өөрөө тэдээнһээ до...оор аашалжа ябаха болоо ...ншни моральна түхэл шэк...шье сагаанай бэшэ гэлтэй. ...совет поэт Леонид Мартынов ...раа» гэһэн шүлэг соогоо ...хэлэһэн байдаг:

**...ай, нарагүй,
...ршье,
...ла, сэнхиршье—
...шье гэртэ ороходоо,
...эй аялга дорохоно
... даа, урдаһаам хараад:
...ар үлөөхэбши мүр сараа?
...ар аршаһан паркедыень
...са тамгалаад
һүрхэйтэһыеш
...ад,
... Хойноһоош хёлойхоор гү,
...унэй сэдьхэлһээ**

**Арилшагүй, олон жэлэй
Арюухан сараа үлөөхэ гүш?**
(Авторай оршуулга).

Тус шүлэгэй философско удхые һүбэлгэн эдиршүүл өөһэдөө боломжолжо үзүүжэн. Эдир наһанһаа бэлиг хэшэгээ бадаруулжа эхилһэн агуехэ хүнүүдэй гү, али бодол сэдьхэлээ буладаар хуяглаһан большевигүүдэй намтартай танилсахада, тэдэнэр эртэхэнүүр даа ямараар ябахаа бодожо үзэһэн байдаг.

Мүнөөнэйшье эдиршүүлэй дунда олониинь хэниие дууряахаяа һайн мэдэдэг aаб даа. Агуехэ революционернууд, түрүүшын комсомолшууд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай геройнууд, эрэлхэг зоригто космонавтнууд—олон дээ тэдэнэр, ямаршье үеын совет хүбүүд, басагадта жэшээ боломоор хүнүүд!

Багшаар хүдэлжэ байхадам, шабинарни намһаа игэжэ асуугша бэлэй:

— Басагадай нэрэ хүндэ гэжэ юун гээшэб? Хүбүүдэй нэрэ хүндэ гэжэ байдаг гү?...

Зүб, басагадай нэрэ хүндэ гэжэ байха. Тэрэ—басагадые шэмэглэдэг, эгээл һайхан юумэн. Эндэ даруу, наархай зан, омогорхол ороно.

Зүгөөр хүбүүдэй нэрэ хүндэ гэжэ заатагүй байха. Даруу, наархай урин, басагадта һайнаар хандадаг, эрэлхэг зоригтой, омог хүбүүд баһал хүндэлүүлдэг.

Бага наһандаа үетэн басагадаа хүндэлжэ һураагүй хүбүүд лэ наһаа хүсэхэдөө эхэеэ гү, али һамгаяа гомодхоодог ёһотой гэжэ һанадагби. Эндэ заримдаа түрэлхидшье зэмэтэй байдаг. Жэшээнь, минии шабинарай гэртэхиндэ ороод һуутараа, иимэ үзэгдэлэй гэршэнь болоо һэм: эгэшэнь хубсаһа угаажа байһанаа дүү хүбүүндээ:

— Батууха, энэ хүнэгтэй угаадаһа гаргажа хаяад ерэл даа.

— Хүбүүниинь эгэшэһээ жэл хахадаар лэ дүү һэн, ехэл хүжүүнээр ухарилдана. Эхэнь тэндэ нүгөө таһалга сооһоо гаража ерээд:

— Баһа угаадаһа хая гэбэгши? Яагаа үлзыгүйхэн эмэбши даа? Эрэ хүндэ угаадаһа бү хаюула гэжэ би шамда хэды хэлэгшэбиб!—гээд, гани галзуу болобо. Дүү хүбүүниинь «вот, дайралда!» гэһэншүүгээр эгэшээ хараад байгаа һэн.

Эхынгээ тиигэжэ байдаг хада, Батууха хожомоо эхэнэрые хүндэлхэ аал? Һургуулиин зүгһөө яһала профилактическа хүдэлмэри хэгдээл һэн бээз... Зүгөөр түрэһэн эхынь нүлөө хэзээшье булижа болохо бшуу даа. Хожом үнөөхи Батуухань архи залгижархёод, эхынгээ зэмэрхээ һаачь:

— Эхэнэр хүн аад, эрэшүүлэй хэрэгтэ бү оролсо. Хэды хэлэгшэбиб шамда!—гэжэ һэнгэргүйгөөр урдаһаань бадашажа байхагүй юм аа гү гэжэ һанаамни зобогшо...

Батуухые заатагүй муу хүбүүн болохо гэжэ батална бэшэб. Бодолтойхон хүбүүн һаа, эхынгээ эндүүрэлые ойлгожо, өөртөө зүб тобшолол хэхэ гэжэ найдая. Ухаагүй һаа...

Гэхэтэй хамта хүсэд хамараа аршажа һураагүй аад, эхэ, эсэгынгээ урдаһаа ард гэхэ таамтайшуул гэнтэ дайралдадаг. Тиимэ хатуушуул хожомоо һайн хүнүүд болохо гэжэ этигэхын аргагүй. «Балшар наһанһаа түрэһэн эхэеэ хүндэлхэ һургаал абаагүй хүн хожомоо Эхэ орондоошье урбахань магадгүй»,—гэжэ бэлигтэ поэт С. В. Михалков «Балшар наһанһаа эхитэй юм» гэжэ ном соогоо бэшэнэ.

«Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо» гэһэншүү муу юумэ хэжэрхёод, толгойгоо шаажа, редакцида нюдэнэйнгөө нёлбоһоор угаагдаһан бэшэг нэгэ хүбүүн эльгээгээ һэн. Тэрэ хүбүүн түрмэһөө бэшээ. Хори наһанайнгаа хормой һая гэшхэжэ ябаһан хүбүүн. Мүрөө даарахые, гэдэһээ үлдэхые үзөөгүй. «Алтан часы, мотоцикл абажа асагты!» гэжэ шангархадань, аба эжынь тэрэнэй хүсэлые тэдхээ. Арбан класс дүүргээд, нютагтаа хүдэлжэ байхадаа, архиин амта таняа. Архиин һогтуугаар шиидам баряад, хэниишье һаань, «алахамтүлэхэм» гээд «зугаахина» (өөрынь хэлэһээр) гүйдэг болоо. Тэрээнэйнь эсэс—түрмын үүдэн...

Дээрэ хэлэгдэһэн ушар тухай олон юумэ хэлэлтэгүй даа. Яахадаа тэрэ хүбүүн түрмын үүдэ татаха баатай болооб гэжэ ойлгосотой ха юм даа.

Хүн... Игэжэ ехэ үзэгөөр хүндэлүүлэн хэлүүлхэ гээл һаа, хүүгэн наһанһаа хүн түрэһэнөө сэгнэгты даа, эдир нүхэдни!..

Ц. ДОНДОГОЙ.

ИЛЬИЧ ТУХАЙДАА УНШАНА

**Урматайш гээшэнь уншахада
Ульянов багша тухайдаа.
Хуудаһыень һэхэн ирахада
Хүлэгтэл бодолнууд урилдана даа**

**Һураха! Һураха тухайда
Һургаал үгэһэниинь һанагдана.
Ургаха, ургаха тухайда
Урдамнай түсэб табигдана.**

**Жэшээ хэнһээ абалтайб гээд,
Зоной манһаа һураа һаа,
Ильичтэл һураха, ажаллахабди
гээд,
Эртээнһээ бидэнэр мэдүүлхэбди.**

А. НИМАЕВАП фото.
Ц. ХАМАЕВАЙ шүлэг.

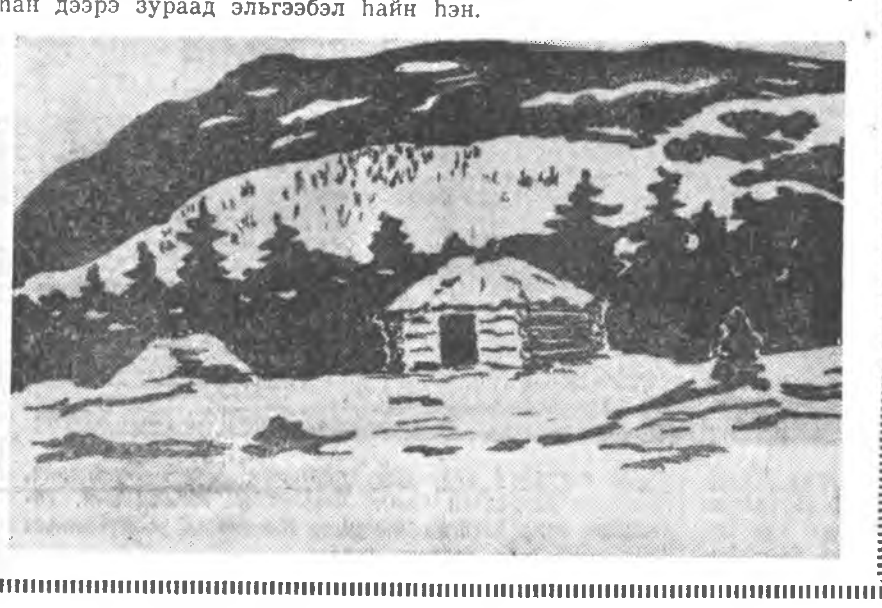
O

«ХУУШАНАЙ БУУСА...»

Игэжэ эдир зурааша Валентина Бадмаева өөрынгөө зурагые нэрлэбэ. Валя Захааминһай аймагай Санагын дунда һургуулиин арбадахи «В» класста һуража байна.

Гэбэшье Валя сүлөөтэй сагтаа зураг зуража, түрэл байгаалиингаа тунгалаг агаарые; аали намдуу амисхаалыень саарһан дээрэ буулгажа туршана. Тэрэнэй зураг бүхэн түрэһэн нютагтаа халуун дурлалаар нэбтэрэнхэй. Нёдондо манай газетэдэ В. Бадмаевагай «Шалгалтын һүүлээр» гэжэ зурагайнь толилогдоһые уншагшад һанана ёһотой. Валиин һаяхан эльгээһэн зурагуудһаа нэгыень эндэ толилбобди.

Һуралсалдань Валентина Бадмаевада ехэ амжалта юрөөгөөд, үшөө ехээр хүдэлхые, зурагуудаа һайса мүлихые, олон ондоо онол арга бэдэрхыень хүсэе. Зурагуудаа, һонин фото манда эльгээжэ байгыт гэжэ бусад һурагшадта ханданабди. Хатуу ватман саарһан дээрэ зураад эльгээбэл һайн һэн.

Шираб НИМБУЕВ

ХОНХЫН ЖЭНГИРЭЭН

**Удхатайхан хонхо,
Уряалтайхан хонхо
Шэхэндэ урханаар
Шэнхинэн жэнгирбэ.
Саянай боорёор,
Санагын голоор,
Хори, Хэжэнгээр,
Тори, Сэлэнгээр
Шэнгэхэн гоёхоноор
Шэнхинэн жэнгирбэ.
Жэнгирээн сооһоонь
Жэжэхэн точконууд,
Зуралзан тиренүүд
Зургашалдан гүйлдэжэ
Илгаран дуулдахадаа,
Игэжэ соносхоно:
«Багшанар, үхибүүд,
Барандаа соносогты!
Шэлэжэ илгаһан
Шэнэхэн зохёолоо,
Бэдэржэ олоһон,
Бэшэжэ суглууһан
Шэмэтэйхэн юумэеэ,
Шэдитэйхэн үльгэрөө
Шэдэлэгты наашань!
Алдангүй тодожо
Абан сасуугаа
Һагшажа илгаад,
Һайнииень толилхоб!
Ойлголсобо гүбди?!
Ойлгобо бэзэт?!
Баяртай, үхибүүд,
Багшанар, баяртай!»
Шэнэхэн хонхымнай
Шэнгэхэн абяаниинь
Шэхэндэ урханаар
Шэнхинэжэл байг лэ!
Урмашан уншахаар
Уран зохёолой
Булагынь болоод,
Бурьялжал байг лэ!..**

ХОНХО

Хүгжэмынь Ст. УЛАХАНОВАЙ *Үгэнь А. ДОНОЕВОЙ*

Хүхюун оньһотойгоор

Эдир наһаа дабажа,
Эрын хэмдэ хүрэһыень
Шэнгэн абяа сасажа,
Шэжэр хонхо гэршэлнэ.
Мүнгэн сэсэг дууряаһан,
Мүнхэ замда уряалһан
Эгээ ехэ хонхомнай
Эреэн зүрхэн юмэл даа.
Хон-хон хонхын сууряахан,
Хонгёо хурса абяан соош
Баяр гуниг хоюулаа
Багтан хамта жэнгирнэ.

Хэшээлдээ ошохоёо бэлдэн

**...ал даа, дүүхэмни!
...гүш, таһархамнил,
...й эхилхэнь мэнэ» —
...тюг барияд,
...оодо уралаа**

**Эгэшэнь угаа мэгдүү
Эльбэнэ, элюурдэнэ фартугаа.
Дүүхэниинь хажуу тээһээнь
Дүмүүхэнээр хамһалсана.**

Л. ПШЕНИЧНИКОВЭЙ фото.
Ц. ДОНДОГОЙН үгэ.

Ц. ДОНДОКОВА

ҮХИБҮҮДЭЙ ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮД

**Ленин багша,
Би Саянай уулын хаяада
Саһата орон нютагтай,
Хүлэг унаад харайлгадаг,
Хүбэн сэнхир Байгалдаа
умбадаг
Буряад малшан хүнэй
Буржагархан харахан
хүбүүнби.
Ленин багша,
Би Баярта үдэр танда
Бишыхан нүхэдөөрөө хамта
Улаан галстук зүүхэ хүн
болохоо
Урдатнай ёһолон зогсооб.
Эдир пионертэ абтааб,
Эхэ орондоо тангаригаа
дабтааб.
Үгэһэн энэ тангаригаа үгөөрөө
бэшэ,
Үнэн хэрэгээрээ бэшэбэб
зүрхэндөө.
Ленин багша,
Бидэ мүнөө үшөөл багаханууд
байнабди.
Нэгэтэ үглөөгүүр бодоходоо,
Нилээдгүй ехэнүүд болошоод
байхабди.
Тинхэдээ тэршээ сагтаяа
хамта
Тэрээ! Мандажа байһан улаан
наран тээшэ
Тэб-тэб алхалхабди,
«Хүхэ хүлэгүүдээ» харайлган,
Хүжэ тэнгэреэр тэбархабди.
Ленин багша,
Бусажа бидэ ерэхэдээ
Бууралхан Саянайнгаа хормой
үгэ
Буряад малшадайтнай хүбүүд,
Буржагархан харахан хүбүүд
Байгал далайнгаа шэдэлсэ,
Баабгайта тайгынгаа зэдэлсэ
Багша тандаа «салют»
үргэхэбди,
Баярта Ерээдүйе ургалһанаа
элидхэхэбди.**

ЭДИ ДАА, ТУУЛАЙ

**Мантан шэхэтэй туулай,
Маряажа ерэбэб, бү ай.
Асарааб шамда эдеэ,
Алтан блюдэтэй жэмэсээ.
Амтатай даа, эди шуумгай,
Али ууха гүш сай?
Бү болго дахаяа муухай
Бүдүүн абагайшни уурлаха
булай.
Һахалаа хүдэлгэбэ гүш,
жаа-жаа?
Халуу оробо гүш бусалһанһаа?
(Эжымни һахалшьегүй
айлшандаа
Игэжэ хэлэдэг сайлуулхадаа).
Мантан шэхэтэй туулай,
Маргааша ерэхэб зай?
Шэхышни эльбэхэм, баяртай,
Ши намһаа бү ай.**

ШОДОГОРХОН ҺҮҮЛТЭЙ НОХОЙ

**Шодогорхон һүүлтэй нохой
Шолмохон танидаг намай
болонхой.
Гараха бүхэндэм газаа
Гартам аһадаг бариһым
буляахаа.
Саахар намһаа эдидэг,
Шабартай һабараа үгэдэг.
— Гарайшни муухай байгаа
һаа,
Гансашье саахар үгэхэгүйб.
— Уурлуулхаа намай һанаагүй
һаа,
Угаа үтэр гараа.
— Һайхан болоод эдихэдэш,
Хайрлахагүй, үгэхэб даа.
— Яба угаа,
Яагаа хашамши угаа.
— Ээ-лөө, ээ-лөө,
Энэ байна лөө!
Шодогорхон һүүлтэй нохой,
Шолмохон мэхэтэй нохой
Гарааш ошожо угаабагүй,
Гангинажа газар малтажа,
Дээрэ үргэһэн гар тээшэ
Дэбхэрхэ гэжэ һэдэнэ.
— Ээ-лөө, ээ-лөө, —
Энэ байна лөө!
Һэшхэлгүй нохой
Хэлэжэш басаганай
үрдеэдүйдэнь,
Шабартай һабараа саб шүүрээд,
Шаад-шаад һүүхнрүүлээд,
Хорхойтоһон саахараа тэрэ
дороо
Хоолой уруугаа ябуулжархёо.
Шодогорхон һүүлээ
шодолзуулна,
Шортоо даа, басаган уйлана.
— Магад үглөөдэр гомдолоо
Мартажа болохо оһоо!
— Үшөө амтатай юумэ гаргаад,
Үгэхэ намда һайрхаад,
Ээ-лөө, ээ-лөө!
Энэ байна лөө!
Тинхэдэнь тэрээндэнь
Тэб буухаб мэдээгүйдэнь!**

...гонихон рассказууд *Цыремпил ДОРЖИЕВ*

ЗАГАҺАШАД

...үглөөгүүр һэридэг лэ ...эрибэ. Эгсэ найман сагта. ...дэр хүршэ Жаргалтгаа ...ахуулидаха хэлсээтэй һэн. ... сасуутан ха юм. Зургаа... Жаргалдаа ошоходонь, ...нтажа хэбтэбэ. Нойрмог... тоймог даа. Һэреэгээгүй ...амаагүй—үдэ болоторшье

...ргал, бодыш, ябая,—гэбэ

...ни! — гэжэ ниралгаад. ...үнжэл руугаа улам шур...нта-ха-аам...
... гансааран загаһа агна...бобо.
...ш баригданагүй. Гэбэшье ...рмаа хухарнагүй. Загаһа...тэсэбэри хэрэгтэй бшуу. ...хахуули хаяхатай зэргэ ...баригдашаха бэшэ ха юм. ...ээд лэ хахууляа үргөөд ...загаһанай баригдахагүйдэ, ... өөрөө зохёогоод, дуулажа

...эн ялаагана,
...н хадари,
...эй зэбгэн
...ндам оро...
...угаа оло дахин дабтажа ... Үшөө ондоо, шэнэ дуу... тэрэнээ дуулажа эхилээ...дүй байтарнь, хахуулиинь гэнтэ шангаар угзаржархиба. Доржо ехээр хүсэлэн татана. Урганьдугааг болотороо нахина. Яһала удаан носолдожо, томохон зэбгэ эрье дээрэ гаргажархиба.

Бариһан олзоёо үргэлөөд, Доржо баяртай гэр тээшээ гэшхэлнэ. Урдаһаань Жаргал угтаад гүйжэ ерэбэ.

— Доржо! — гэнэ тэрэ. — Би и-иимэ томо зэбгэ барияаб, — гээд, тохоногһоонь тээ дээгүүр зааба.

— Алим, тэрэ зэбгэшни, харуулыш? — гэбэ Доржо.

— Зүүдэндээ барияаб, — гэбэ Жаргал. — Ши юушье барияагүй гээшэ гүш?

— Барияаб.

— Нээрээ гү?

— Нээрээ даа, — гэжэ Доржо арадаа үргэлөөд ябаһан зэбгэеэ харуулба. — Энэ.

Жаргал атаархашаба. Орой болотор унтаад, миил зүүдэндээ зэбгэ бариһандаа аягүйрхэнэ.

— Энээнһээ хойшо орой болотор унтахаяа болёоб, — гэбэ Жаргал. — Доржо, намда этигэ.

Доржо этигэбэ. Үнэн үгэеэ үгэһэн хүндэ этигэхэ хэрэгтэй бшуу.

НАМСАРАЙ ЖАЛСАРАЙ ХОЁР

— Бай!—гэжэ Намсарай горхоной саада эрьеһээ хашхарба.—Би түрүүн гарахам. Яаранаб.

— Үгы даа,—гэжэ Жалсарай наада эрьеһээнь һөөргэдэбэ.—Би түрүүн гарахаб. Бишье яаранаб.

Тингээд хоюулан урда урдаһаа ябабад.

— Гэдэргээ буса,—гэнэ Намсарай.

— Бусахагүйб,—гэжэ Жалсарай сухалдана.

Дугы дээрэ хоюулан уулзаад, буха ехээр носолдошобод. Дугы ехээр нахиганаад, Намсарай Жалсарай хоёр уһа руу унашабад ха.

— Тэрүү тэрэ хоёр хүбүүд юундэ наншалдааб?—гэжэ Үүлэн Наранһаа гайхан асууба.

— Бэе бэеэ хүндэлнэгүй. Иимэ журамгүй хүбүүдые харахашье дурамнигүй,—гэжэ хэлээд, Наран Үүлэнэй саагуур орошобо.

— Муул хүбүүд байна даа,—гээд Үүлэнэй һанаа алдахада, аадар адхаршаба.

Намсарай Жалсарай хоёр шалнорошоһон хубсаһатай юумэд горхон сооһоо арай шамайхан гараад, шанга аадарта хайрагүй шабхадуулһаар, гэр тээшээ аһан шадалаараа гүйлдэшэбэд.

ХЭРМЭШЭ ҺАРЫЕ АИЛГАНА

— Би юунһээшье айхагүйб,—гэбэ ха Булгаша.

— Бү һүрхэйтэ,—гэнэ Хэрмэшэ.—Һея миисгэйһээ айгаад зугадааш.

— Фью!—гэжэ Булгаша дураа гутана.—Тэрэ янданайш һабардаагүй һаань, юумыень үзүүлхэл байгааб.

— Баабгайтай дайралдаа һаа яахабши?

— Миил таһара удара татажархихаб,—гээд Булгаша эрхирбэ.—Рр-рр!

Эдэ хоёр гүлгэдэй нигэжэ арсалдажа байтар, хадын саанаһаа дүүрэн шарайтай һара малайһаар бултайба. Булгаша айһандаа балгаан руугаа гүйжэ орошобо. Тэндээ нюдөө анижархёод гиинана.

Харин Хэрмэшэ айжа гүйбэгүй. Годигорхон һүүлээ дээрэ үргэжэрхёод, һара тээшэ даб-даб гэн, шангаар хусажа эхилбэ. Удаан хусаба.

Байһаар тэнгэри бүрхэжэ, һара үүлэнэй саагуур хоргодошобо.

— Хараба гүш?—гэбэ Хэрмэшэ.—Намһаа айгаад зугадашаба ха юм.

Балгаанайнгаа үүдээр Булгашын һэмээхэн шагаажа харахадань, нээрээшье тэрэ айдаһатай юумэнь үгы болошоһон байба.

Булгаша Хэрмэшэ хоёр балгаан соогоо ороод, үглөөгүүр болотор бүхөөр унташабад.

ШЭНЭ ҺОНИ ХҮЛЕЭНЭБДИ

«Буряад үнэн» газетын сентябриин 11-нэй номерто толилогдоһон «Хонхо» гэжэ хүүгэдтэ зорюулагдаһан уран зохёолой хуудаһан тон һонирхолтой. Юуб гэхэдэ хонгор дэлюун дайдынгаа үнжэгэн зөөлэн альган дээрэ хүн түрэжэ, хүрьһэтэ талаяа шоройдон ябажа, аляа хүхюу наһаяа энхэ амар үнгэргэнэ бшуубди. Тиимэһээ ерээдүйн жаргаланта сагай жабхаланта байгуулагшад болохо эдир бишыхан үетэнэй омог мундуу эршэтэ зориг, уянгата һайхан сэдьхэл, тэдэнэй һонирхолтой ажабайдал бүхы дээрээ үнэн зүбөөр зураглан харуулагдажа байха аабза гэжэ һанагдана.

Зүгөөр энэ хэрэгтэ гансашье уран зохёолшод бэшэ, мүн манай эдир багашуул өөһэдынгөө нүхэл тухай богонихон аад, тоб гэмэ тодо ойлгосотой зохёолнуудые бэшэжэ, дээрэ дурсагдагша «Хонхо» гэжэ хуудаһанда саг үргэлжэ толилуулжа байдаг һаань, ехэл һайн бэлэй. Гэхэтэй хамта, мүн эндэ һургуулиин хүдэлмэрилэгшэд, багшанар эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, залуушуулай зохёолнуудые зүбшэн хэлсэхэ, удха шанарыень һайжаруулхэ, элеэшүүлхэ талаар туһалха һэн. Мүнөө һургуули бүхэндэ уран зохёолой кружогууд хүдэлбэшье, һурагшадай зохёоһон найруулганууд зүбшэн хэлсэгдэнэгүй, толилогдоношьегүй.

Үхибүүдэй ехэ анхаралтайгаар һонирхожо, «шэхэнэй шэмэг, сээжын зугаа» болгомоор уншаха номууд тон хомор. Бишыхан уншагшадта зорюулагдаһан зохёолнууд бэшэгдэжэ, жэлһээ жэлдэ хэблэгдэжэл байдаг. Энэнь айхабтар һайшаалтай. Жэшээлхэдэ, Нима Цынгуевай «Һүбэлгэн басаган», Матвей Осодоевой «Аша хүбүүнэй бэлэг» гэжэ рассказуудай номууд, Цэрэн-Базар Бадмаевай «Хонин мээрэдэг гү, али мөөрэдэг гү?», Николай Дамдиновай «Дүрбэн тэнгэри» гэһэн шүлэгүүдэй согсолборинууд хэблэгдээ. Теэд бусад авторнууд яагаа юм? Гэхэтэй хамта аргагүй мууса бэшэгдэһэн, һэбхи хооһон удхатай зохёолнууд дайралдана. Зарим авторнууд үхибүүдһээ байха, ехэшье зоной уншажа ойлгохогүй унжагай орёо зохёолнуудые үхибүүдтэ дурадхана. Энэнь зүб гү? Үхибүүд урдаа байһан юумэ һонирхожо, тэрээндэ өөрын сэдьхэлээ бэлэхэнээр үгэжэ шадахагүй зон ха юм. Тиимэһээ үхибүүдэй эльгэ зүрхэ баясуулха гээшэ баһал хүндэтэй бшуу.

Би һанажа бодожо ябаһан тухайгаа бэшэбэб. Харин бишыхан буряад үхибүүдэй һонирхон уншахаар номуудай олоор гарадаг һаань, игэжэшье бэшэхэгүй һэм. Һонюуша үхибүүдые баясуулма «Хонхо» гэжэ хуудаһандамнай ехэ, багагүй олоор хабаадажа байхыень үнэн зүрхэнһөө хүсэхэл байнаб.

К. БАЛЬЖУРОВ,
һурагша.

Мүнөөдэр Улаан-Үдэ хотодо хүүгэдэй уран зохёолнуудые зүбшэлхэ хоёрдохи республиканска конференци эхилбэ

АШАТА БАГШЫН ОБРАЗ ҮХИБҮҮДЫЕ ЗОРИГЖУУЛН

Буряадай хүүгэдэй уран зохёол һаһала урагшатангаар хүгжэнэ гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй. Жэл бүхэндэ номууд олоор хэблэгдэжэ гарана, тэдэнэйнь удха шанар эли бодо һайжараа. Һүүлэй жэлнүүдтэ Буряадаймнай мэдээжэ уран зохёолшод Ш. Нимбуев, Ц-Д. Дондокова, Ц. Галсанов, Ц-Ж. Жимбиев, Ч-Р. Намжилов болон бусадшье үхибүүдэй һонирхомоор номуудые бэшэһэн байна. Буряадай зохёолшодой номуудые гансашье буряад үхибүүд уншадаггүй, харин олон яһата оронойнай үхибүүд һонирхон уншадаг юм. Манай зохёолшодой номууд жэл бүхэндэ Москва, Эрхүү, Шэтэдэ хэблэгдэн гарана, монгол, тува, хальмаг болон бусадшье хэлэн дээрэ оршуулагдана.

Мүн ородоор бэшэдэг зохёолшод республикадамнай олон. Жэшээнь, Д. Хилтухин, С. Дунаев, Н. Рыбко, А. Бальбуров, И. Калашников, Р. Белоглазова, Ф. Балдаев, М. Жигжитов гэгшэдэй номуудые үхибүүд уншаһан лэ байха. Тематикынгаа талаар һонирхолтой болоһонинь мэдээжэ. Илангаяа В. И. Ленинэй образые бодотоор харуулхаяа манай зохёолшод оролдоно.

«Огторгойн одо мүшэдһөө олон нюдөөр
Обёорообди, энхэрнэбди танаа — Ленин
Огторгойн сэнхир гүнһөө үлүү гүнзэгыгөөр
Дурланабди, хүндэлнэбди танаа — Ленин».

Поэтесса Ц-Д. Дондоковагай «Ленин» гэжэ шүлэгүүдэй мүрнүүдые зорюута дурдабабди. Энэ мүрнүүд миин лэ хооһон шашалдаан бэшэ, харин зүрхэ сэдьхэлэй гүнзэгыһөө бурьялһан булаг шэнги ха юм. Гадна багшын түхэл шэнжые, абари зангые бодотоор элирүүлһэн зохёолнууд маанадта олон. Поэдүүд Д. Жалсараев, Ц-Б. Бадмаев, Ч-Р. Намжилов гэгшэдэй номуудые үхибүүд уншаһан, гол түлэб удхыень үетэн нүхэдтөө, гэртэхиндээ хөөрэһэн байха. Дамба Жалсараевай «Түрэһэн үдэр» гэжэ шүлэг дотор хабарай үедэ түрэһэн үхибүүн тухай, мүн тэрээндэ багшын нэрэ үгэһэн тухай хэлэгдэнэ. Агуу багшын заяаһан эрхэ сүлөөтэй оронд түрэхэдэ үнэхөөрөөшье жаргалтай бшуу. Буряад зон олонхидоо уһан нарай хүбүүндээ багшын нэрэ үгэһэндөө омогорхоно, Владимир Ильич шэнги үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ ябахыень юрөөнэ.

«Ханада Ленин, халуун харасань
Хаанаш, хэзээдэш дулаасуулан байна...
Хабарай наран элшээ сасан
Хара шэрэмэй гарасань һайхан» — гэжэ поэт бэшэнэ. Ханада үлгөөтэй байһан Ленинэй дүрые, энеэбхилэд гэһэн харасыень адаглан шэртэхэдээ үхибүүн һонирходог, ажабайдал тухайдань хөөрэжэ үгэхыень гэртэхинээ гуйдаг шуу. Ленин багшын ашаар жаргалтай һуунабди, Эхэ орондоо коммунизм байгуулхын тула хүдэлнэбди гэжэ аятай зохидоор хөөрэхэдэнь, бишыхан хүбүүн Ленин шэнги үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ болохоб гэжэ сэдьхэнэ.

Поэт Чимит-Рэгзэн Намжилов Ленинэй субботник, мүн тэрээндэ багшын хайшан гэжэ хабаадалсаһан тухайда үнэншэмөөр бэшэнэ.

«Эндэһээ залгуулан ажалнай эршэдэһээр,
Эзэн болоол алиш булан тохойгоор:
Эбтэй хүнүүд хүдэр гараараа шэнэдхээ
Элһэн талаяа, нэлэнхы бүтүү ойгоош.
Хэды дахин тэрэ гэһээр наран мандааб,
Хэр ехэ уһан урдааб иншэ тиншээ?
Удаан болохо бүреэ уряалан дуудаад,
Улам хүсэтэйл Ильичэй агуу жэшээ», — гэжэ бэшэхэдэнь, үхибүүд аргагүй һонирхохо, субботнигой удха шанарые ойлгохо болоно бшуу. Ленин тухай гансашье шүлэгүүд бэшэгдэдэггүй, харин поэмэ, үльгэр болон рассказуу олон байха. Жэшээнь, Буряадай мэдээжэ үльгэршэн Аполлон Тороевой «Ленин багша» гэжэ үльгэрые мэдэхэгүй хүн үсөөн. Мүн Ч-Р. Намжиловай «Эхын зүрхэн», Н. Дамдиновай «Минии багша—Ленин» гэһэн поэмэнүүд манай буряад уран зохёолой үшөө нэгэ амжалта болоно гээшэ.

Владимир Ильичэй эхэ Мария Александровна Ульяновагай түхэл шэнжые, абари зангые Ч-Р. Намжилов тодо хурсаар харуулжа шадаа. Ульяновтанай бүлэ тухай номууд олоор бэшэгдэһэн, урин һайханай кинофильмнүүд гараһан аабза. Тиигэбэшье энэ темэ хэзээдэшье хуушархагүй, үеһөө үедэ бэшэгдэжэ байхань ойлгосотой. Тиихэдэ манай поэдүүд мэдээжэ зохёолнуудые дууряажа бэшээгүй, харин онсо өөрын шиидхэбэри олоһон байна. Хүнэй дура сэдьхэл буляама аялдар зөөлэн абари зантай, имагтал хаһи нүхэр, хүмүүжүүлэгшэ байһан эхэнэрэй түхэл шэнжые гаргахань хүшэр һааб даа. Поэмэ дотор богонихон сагай туршада болоһон уйдхарта байдал харуулагдана. Александр гэжэ хүбүүнэйнгээ саазалагдажа алуулхада Мария Александровна зүрхэ сэдьхэлээ зобобошье, бэеэ барижа шадана. Үнэн байдалай түлөө сагһаа урид наһа бараһыень сэдьхэлээрээ мэдэрһэн эхэ үхибүүдээ арад зондоо аша туһатай юумэ хэхыень уряална. Мүн даа. Ахайнгаа хэрэгые саашадань үргэлжэлүүлһэн. имагтал «Ондоо замаар ябажа», эрхэ сүлөөтэй байдал байгуулһан Владимир Ильичтэй мүн баһа дайралданабди. Казаньһаа Петербург ошоходонь эхэнь халуунаар үдэшэлсэжэ, бэеэ гамнажа ябахыень захина.

Эхын зүрхэн үнэхөөрөөшье налагай уужам гээшэ. Хэрзэгы хатуу байдалай үедэ бэеэ барижа шадана. Хаанине алаха гэһэн үгэсөөндэ хабаадалсаһан нүхэдэйнгөө нэрэ обогые хэлээ һаа, хүбүүнэйтнай бэе аршалагдаха гэжэ обер-прокуророй дурадхахада, Мария Александровна оройдоо шагнахашье дурагүй гаража ошоно. Хүбүүнтэйгээ хахасаха үедөө, «зоригтой байжа үзыш даа, хүбүүмни» гэжэ захина.

Поэт Николай Дамдинов Владимир Ильичэй үнэн сэхэ шаби ябаһан, манай эндэ революционно ажал ябуулһан Иван Васильевич Бабушкин тухай тодо хурсаар бэшэнэ.

* * *

Манай уран зохёолшод үльгэр, онтохонуудые бэшэнэ. Үгытэй ядуу зониие аршалһан, баатаршалга гаргаһан геройнуудынь үхибүүдые һонирхуулна. Буряад арадаймнай аман зохёол оёоргүй гүнзэгы бшуу. Тиимэһээ олонхи зохёолшод саг үргэлжэ хүдөө нютагуудаар ябажа, шэнэ шэнэ үльгэр, онтохонуудые суглуулжа байдаг. Х. Намсараев, А. Шадаев, С. Балдаев, Д. Мадасон болон бусадай суглуулжа найруулһан онтохонуудые уншаагүй хүн үсөөн лэ байха. Поэт Шираб Нимбуевай шог ёгто үльгэрнүүд буряад уран зохёолой алтан жасада орохол ёһоороо ороһон. «Зоригтой хоёр», «Шэгшыхэн хүбүүн» гэһэн зохёолнуудынь илангаяа һонирхолтой.

Онтохо, үльгэрнүүдые найруулхын арад зонойнгоо ажаһуудал, ёһо заншал ри зангые һайса мэдэхэ хэрэгтэй бшуу хэдэ Шираб Нимбуев уран гоё зэрг эпитедүүдые шадамараар хэрэглэжэ лэл, бүхэнөө ульһатай болгодог. Жэшээ ригтой хоёр» гэһэн шүлэглэмэл онтохо эшэгэн тугал хоёрой уршагта ябадал һэ хүрэмөөр харуулагдана. Үхэлһөө һэн тэдэ хоёр гуринха шононуудай ороһоноо гэнтэ мэдэрнэ. Тиигэбэшье аманда ороногүй, харин арга мэхын тэдэниие айлгана.

«Толгойгоо дээшэнь
Үргэн татаад,
Хадхуу шэрүүнээр
Хараашалаад абаба.
Абажа ябаһан
Арһаяа зорёон
Һэжэрээд, һэжэрээд,
Һэгсэрээд абаба» — гэжэ автор б Үни хада алуулһан шонын арһа хар арьяатан «жэхылдэн айшоод, шүгшыл ба».

Буряад хүүгэдэй уран зохёол тухай г статья дотор дууһыень хэлэшэгүй. Хар ряад үхибүүдээ Ленинэй образтой тан жа, һонирхолтой гоё онтохонуудые оло шэжэ байһандань баясамаар. Шиидхэг асуудалнууд олон. Энээн тухайда суглаа рэ аша туһатай хөөрэлдөөн гараха аабз найдагдана.

Е. БАРАННИКО
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй канди

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ШЭНЖЭ ТҮХЭЛЫНЬ ХУБИЛАА

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түб Гэгээтэ тосхоной шэнжэ түхэлынь жэл бүри танигдахаар бэшэ хубилжа байнхай. Ушарынь гэхэдэ, эндэ һүүлэй жэлнүүдтэ эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдаха магазинууд, уһанай уураар дулаасуулагдадаг интернат, соёлой байшан, бани, колхозой правлени болон байрын гэрнүүд шэнээр баригдажа, жэрыллэн бодонхой.

Һаяшаг энэ тосхондо нэгэн дороо 50 хүнэй эдеэлхэ столовын байшан шулуутаар баригдажа, ашаглалгада үгтэһэн байна.

Мүн тиихэдэ 1970 он болотор эндэ дунда һургуулиин ехэ байшан баригдахаар хараалагданхай. Иигэжэ колхозой гэшүүдэй эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангаха арга бэелүүлэгдэжэ байнхай.

В. КЛОЧИХИН.

ХҮСЭТЭ ЭЛШЭЭР ХАНГАГДАБА

Энээнһээ урда тээ Яруунын аймагай Үльдэргэ, Эгэтэ нютагууд Буряадай болон Эрхүүгэй энергосистемэһээ зайн галаар хангагдадаг байгаа юм.

Һүүлэй үедэ Эгэтэһээ Нарһата хүрэтэр татагдаһан хүсэ ехэтэ электрын утаһанай ашаар, һаяхан аймагай түб зайн галай ехэ элшэ хүсэ абадаг болобо. Мүнөө Нарһата тосхондо подстанци түхеэрэгдэжэ, баганануд улам саашаа бодхоогдожо байнхай. Тэрэнэй ашаар Яруунын, Исэнгын совхозууд ойрын хүсэ ехэтэ зайн галаар хангагдадаг болохонь.

Тэрэшэлэн 1969—1970 онуудай туршада аймагай саада захын Рамановка, Тэлимбэ нютагууд республикынгаа болон Эрхүүгэй электросистемэнүүдтэй холбогдохо байна.

М. ЯКОВЛЕВ.

ТЕННИС

ЭДИРШҮҮЛЭЙ МҮРЫСӨӨН

Эдиршүүлэй дунда Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө столой теннисээр мүрысөөн үнгэрэгшэ амаралтын үдэр «Труд» гэжэ спортын ордон соо болобо. Иимэрхүү, эдиршүүлэймүрысөөн манай республика дотор түрүүшынхеэ үнгэргэгдөө.

Теннисэй нааданда дуратайшуул үшөө мэдээжэ болоогүй залуухан спортсменүүдые мүрысөөндэ хабаадаһан 36 спортсменэй дунда хараһан байха. Жэшээлхэдэ, Александр Присовский, Люда Викторова гэгшэд урда тээнь ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаашьегүй һаа, нилээд мэргэжэһэн теннисистнүүд гэжэ хэлэмээр юм. Гадна, хэдэн удаа зональна мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаһан Юрий Кушнарев, Ирина Филиппова болон бусадшье бэрхэ спортсменүүд эндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Дурсагдагша мүрысөөндэ хабаадалсаһан «Спартак» гэжэ спортын һайн дуранай бүлгэмэй теннисистнүүдэй команда (тренерынь Александр Барсуков) дамжуулгын нэгэдэхи шатын дипломоор шагнагдаа. Тус командаһаа оройдоол гурбан очкогоор гээгдэһэн үхибүүдэй спортивна № 3 һургуулиин команда хоёрдохи һуурида гараа. Гурбадахи һуурида «Труд» гэжэ спортын һайн дуранай бүлгэмэй команда гараба.

Хубиин түрүү һууриин түлөө тэмсэлэй дүнгүүдые буридхэн үзэхэдэ, «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэд эрхимлэһэн байгаа. Тиигэжэ республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ аха наһанай эдиршүүл сооһоо хүртэгшэдэй дунда нэгэдэхи разрядай спортсмен Юрий Кушнарев, хоёрдохи разрядтай Ирина Филиппова гэгшэд бии. Тэрэшэлэн эдир басаган Людмила Викторова республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

«Спартак» гэжэ спортын һайн дуранай бүлгэмэй түлөөлэгшэд Сергей Шигин, Александр Кононов гэгшэдтэ хоёрдохи, гурбадахи шатын дипломууд барюулагдаа. Тиихэдэ залуухан хүбүүдэй дундаһаа Александр Присовский түрүүшынхеэ республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Мүн теннисэй столой хоёр тээ хоёр хоёроороо байгаад мүрысэхэдөө, Юрий Кушнарев, Николай Иванов гэгшэд түгэсхэлэй уулзалгада Сергей Орлов Сергей Шигин хоёрые шүүжэ, республикын чемпионууд болобо. Басагадай дундаһаа бэрхээр наадаһан Ирина Филиппова, Майя Егорова гэгшэд шалгараа.

Мүрысөөндэ илагшадта Буряадай АССР-эй спортсоюзай Хүндэлэлэй грамотанууд болон дипломууд барюулагдаа.

Республика дотороо шалгараһан манай эдиршүүд Хабаровск хотодо үнгэргэгдэхэ зональна мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаха юм.

В. ПЛОТНИКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүрысөөндэ шадамар бэрхээр наадаһан үхибүүдэй спортивна һургуулиин түлөөлэгшэ Вова Протапов.

Л. АПРЕЛОВЭЙ фото.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

18 часһаа «Хонхо» гэһэн телевизионно журнал (буряад хэлэн дээрэ). 18 час 30 минутаһаа инструментальна хүгжэмэй концерт. 18 час 45 минутаһаа «Буряадай сагаан алтан» гэһэн дамжуулга. 19 часһаа «Холо, ойрын һонин» гэһэн дамжуулга. 19 час 20 минутаһаа «Ленинскэ гвардиин планетэ» гэһэн циклһээ «Сүхэ Баатар» гэһэн литературна дамжуулга». 20 час 10 минутаһаа «Мы шли с Ильичем» гэһэн киноочерк. 20 час 30 минутаһаа «Рабочий поселок» гэһэн уран һайханай фильм. (нэгэдэхи серинь). 21 час 30 минутаһаа ТАСС-ай лентээр абтаһан мэдээсэл. 21 час 35 минутаһаа «Бидэнэр оперодо дуратайбди» гэһэн дамжуулга.

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: СССР-эй уран зураашадай гурбадахи съездэдэ КПСС-эй ЦК-гай эльгээһэн амаршалга. Совет уран зураашадай 3-дахи съездын материал. «Залуу хонишодой ажал хэрэг» гэһэн А. Халтуевай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Ажалайнь, ажабайдалайнь туһалагшад» гэһэн В. Орловой статья. Түрэл орон доторнай. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материалнууд. ТАСС-ай материал.

Гурбадахи һуудаһанда: Совет уран зураашадай 3-дахи съездын материалай түгэсхэл. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд. Хүүгэдэй уран зохёолой республиканска конференцидэ хабаадагшадһаа абтаһан интервью.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютаг нютагай һонин. «Тайгын дуун» гэһэн Б. Оленинэй очерк. Спортын һонин. Соносхолнууд.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта саһан орохо. Баруун зүгһөө һулаханаар һалхилха. Хойто аймагуудта 20—25, бусад нютагуудта 8—13, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 22—28, үдэрынь 11—13 градус хүйтэн байха.

Ноябриин 29, 30-най үдэрнүүдтэ республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байхаар, зарим нютагуудта саһан орохоор хүлеэгдэнэ. Баруун зүгһөө һулаханаар һалхилха. Байгал шадарай ба хойто аймагуудта һүниндөө 19—24, үдэрынь 5—10, бусад нютагуудта 11—16 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

ШУШЕНСКЫН НАНГИН ОЙ МОДОН

КРАСНОЯРСК. (ТАСС-ай корр.). Владимир Ильич Ленинэй ехэ дуратайгаар амаран сэнгэдэг байһан Шушенскын оршон тойрондохи ой модон гүрэнэй хамгаалха газар гэжэ соносхогдоо. Энээн тухай Красноярскын хизаарай Соведэй гүйсэдком тогтоол абаба.

Шушенскын оршоной ой модоной хамгаалагдаха газарай талмай — 4267 гектар хэмжээтэй. Энэнь мүнөө Шушенскда түхеэрэгдэжэ байгаа мемориальна зонын бүридэлэй гол хубинь болохо юм. Гоё һайхан байгаалияраа алдаршаһан ой соогуур, Перово, Бутаково, Цереоново, Песчаное гэжэ нуурнуудай эрьеэр, Журавлина хада гэһэн хушуун дээгүүр турист аяншалагшадай зүргэнүүд гаргагдаха байна.

БРАКОНЬЕРНҮҮД ХЭҺЭЭГДЭБЭ

Туруута ангуудые тусхай түлөөһэтэ зүбшөөлөөр агнадаг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Хорюултай үедэ нюусаар агнажа, хуули эбдэдэг браконьернүүд баригдана.

Бугын дуунай үедэ, сентябрь һарын һүүлээр Яруунын Улаан-Туяа тосхондо ажаһуудаг Э. С. Бабудурганов, Д. Б. Тушинов, Б. Б. Жанчипов 3 буга, 1 болон гахай хорюултай һаһада буудаа. Штатна бэшэ агнууриин инспектор Г. Цыренов браконьернүүдэй гэмтэ ябадалые элирүүлээ. Бабудурганов, Тушинов, Жанчипов гэгшэдтэ хамтадаа 920 түхэригэй яла ашагдаа, агнууриин жасада ехэ хохидол ушаруулһанайнь түлөө хуулиин харюусалгада хабаадуулхаар хэрэгынь милициин таһагта ябуулагдаа.

Мухар-Шэбэрэй аймагай Шаралдай тосхондо ажаһуудаг А. И. Антонов агнууриин билет болон лицензигүйгөөр агнажа, гура үрэлөөд гэртээ бусажа ябатараа, охотовед Г. М. Куренковтой дайралдашоо. Антоновһоо 50 түхэриг яла, гүрөөһэнэй мяханай сэн 30 түхэриг нэхэжэ абтаба.

Сэлэнгын аймагай Галуутай-Нуур хотодо ажаһуугшад В. В. Кичичин, А. С. Суслов, Р. Р. Былхаиров, А. Н. Лоншаков гэгшэд зүбшөөлгүйгөөр үргээл хэжэ, 1 гүрөөһэ алаад байтараа, охотовед И. Н. Шантахановта баригдаа. Энэ агнууриин журам эбдэгшэдэй хэрэгынь аймагай гүйсэдкомой хиналтын комиссида ябуулагданхай. Тэдэнһээ 80 түхэриг яла нэхэгдэхэ юм.

М. ГЫЛЫКОВ.
Буряадай агнууриин управлениин ахалагша мэргэжэлтэ.

ХИЛЫН ҺААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

АЛДАРГА ОЙЕ УГТУУЛАН

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамые сүлөөрүүлхэ Национальна фронтын байгуулагдаһан үдэрһөө хойшо 8 жэлэй ой декабриин 20-до гүйсэхэнь. Тэрээнтэй дашарамдуулан Урда Вьетнамые сүлөөрүүлгын түлөө тэмсэгшэ профсоюзуудай федераци уласхоорондын ба национальна профсоюзна эмхинүүдтэ, бүхы дэлхэйн ажалшадта бэшэгээр хандаһан байна.

Сүлөөрүүлгын национальна фронтын байгуулагдаһан ушар США-гай ээрхэг түримхэй дайнда эсэргүү, Эхэ ороноо аршалан хамгаалхын түлөө Урда Вьетнамай арадай тэмсэлдэ түүхэтэ ехэ удха шанартай байгаа юм гэжэ тэрэ бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

ДРВ-гэй бүхы территориие бомбодохо ба буудахаяа США-гай правительствын огтолон болюулха, Урда Вьетнамые сүлөөрүүлгын национальна фронттой хэлсээ хэхэ баатай болоһон ушарые вьетнам арадай ба бүмбэрсэг дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудай ехэ илалта болобо гэжэ бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

Вьетнам арадай үнэн зүйтэй тэмсэлые үнэн сэдьхэлһээ дэмжэһэнэйнь, али бүхы туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө уласхоорондын ба национальна бүхы профсоюзна эмхинүүдтэ, бүхы дэлхэйн ажалшадта Урда Вьетнамые сүлөөлхын түлөө тэмсэгшэ профсоюзуудай федераци баясхалан хүргөөд, тэрэ дэмжэлгэ ба туһаламжаа хойшодоошье үргэлжэлхэ бээзэ гэжэ найдажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ.

ТҮРИМХЭЙШҮҮЛДЭ ХАТУУ ХАРЮУ ҮГТЭНЭ

АММАН. (ТАСС). Аль-Маншия гэжэ газарта Иордан мүрэнэй зүүн эрье дээрэ бууха гэһэн Израилиин патрулиин һэдэлгэдэ үсэгэлдэр үдэшэ Иорданай түрүү постнууд шанга харюу үгэбэ. Иордан сэрэгүүдэй буудалгада орожо, Израилиин солдадууд сухариха баатай болоо һэн гэжэ сэрэгэй командованиин түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

ТАЙВАНЬ ДЭЭРЭХИ ҮГЭСЭЛГЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Правительствые шэрээһээнь буулгаха зорилготой үгэсэлгэ бэлэдхэбэ», гэжэ гэмнэгдэһэн 23-һаа 37 хүрэтэр наһанай 7 хүн Тайвань дээрэ сүүдэй шиидхэбэриин гарахые хүлеэжэ байна гэжэ Нью-Йорк Таймс мэдээсэбэ. Сэрэгэй трибунал хаамал заседани дээрээ тэдэниие сүүдлэһэн бэйгаа. Тэдэнэй дүрбэниинь Тайваниин ажаһуугша, гурбаниинь Хитадһаа ерэһэн хүнүүд гэлсэнэ.

Сүүдэй шиидхэбэри хүлеэжэ байһан тэдэ хүнүүдэй дунда Чан Кайшиин бага хүбүүн—генерал Цзян Вэй-го гэгшын хүрьгэниинь бии ха.

78 ШАХТЁР ТУХАЙ ЮУНШЬЕ ДУУЛДАНАГҮЙ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Баруун Виргиниин штадай Маннингтоной шулуу нүүрһэнэй шахта соо булагдаһан 78 шахтерые абарха арга оройдоо үлөөгүй шахуу. Тэдэниие абарха талаар хэгдэжэ байгаа хүдэлмэри мүнөө хүрэтэр ямаршье аша үрэ үгөөгүй. Тэрэ хүдэлмэри хэжэ байһан хүнүүд шахтернууд шэнгеэр өөһэдөө булагдашуужан гээд шахтын эзэд аршалалгын ажал зогсоохо һанаатай гэжэ Маннингтонһоо мэдээсэгдэнэ. Шахта соо метан гэжэ газ ехэ суглараһан тула газар доро тэһэрэлгэ хэдыдэшье дахинаа боложо магад.

ТЭМСЭЛ БА ИЛАЛТЫН АЛДАРТА ЗАМ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой Арадай Республикын анха тогтоһон үдэрые тэмдэглэхэ зуураа үнгэрэгшэ 14 жэлэй турша соо ябажа гараһан замаа хуулита ёһоной омогорхолоор монгол арад эрьен харана, гэжэ ноябриин 26-да «Үнэн» газетэ бэшэбэ. Тэрэнь тэмсэл ба илалтануудай зам байгаа юм. Өөрынгөө дайшалхы манлай—Монгол Арадай хубисхалта намай ударидалга доро, Советскэ Союзай ба аха дүү бусад оронуудай туһаламжаар эртэ урдынгаа гээгдэнги байдалые усадхажа, манай арадай социализм амжалтатайгаар байгуулжа байһан ушар үнгэрэгшэ жэлнүүдэй гол дүнгүүд болоно—гээд МОНЦАМЭ агентствын дамжуулһан статья дотор хэлэгдэнэ. Монголой Арадай Республикын түүхэтэ дүй дүршэл бэеэ даанхай байдал туйлаһан Азиин, Африка ба Латиин Америкын залуу оронуудта һайн жэшээ болоно гэжэ хэлэхэдэ болохо.

Монгол орондо арадай ажахын бүхы һалбаринууд соёл болбосорол, эрдэм наука, искусство жэлһээ жэлдэ хүгжэнэ, арад зонойнь ажабайдал шууд һайжарна.

Ороной элдэб нютагуудта промышленна ба хүдөө ажахын шэнэ барилганууд хэгдэнэ, городууд, аймагай центрнүүд, бусадшье һуурин газарнууд баригдажа, түбхинэнги һайхан байдалтай болож байна.

Хүдөө ажахын материально-техническэ бааза бэхижэнэ. Мүнөө үедэ һангай ажахы бүхэн дунда зэргээр 10,8 мянган гектар тарияанай газартай, хэдэн зуун трактор, ком автомашинатай, хүдөө ажахы шье олон тоото машина тех байха юм.

Монгол арад соёл болбосор лааршье баясхаланта ехэ ам нуудые түйлаба. Улад зон бэшэг мэдэхэгүй ябадал үгы Оромнай бүгэдэ ниитын долоо һуралсалда дамжан орохоёо б байна, гэжэ статья дотор тэм дэнэ.

Уласхоорондын оршом соо Мон Арадай Республикын нэрэ ү ехэ болобо. Монгол гүрэн ду ран оронтой дипломатическа саа бэелүүлжэ, уласхоронд эмхинүүдэй ажал ябуулгад далсана.

«Монгол арад, МНР-эй пра ство империалис ээрхэг ту дайнда, шэнэ дайнай аюуд гүү, арадуудай хоорондохи рамдалай ба хани барисаан социалис системын хүсэ ша хижуулхын түлөө тэмсэл хэй гүй сэхээр ябуулжа, тэр хамтын хэрэгтэ хубитаяа о юм» гэжэ түгэсхэлдөө газ шэнэ.

«Оронойнгоо анха тогтоһо баярай оршон байдалда тэм зуураа, монгол арад ерээдүй этигэл найдабаритайгаар хар даг. Социализм байгуулгаз илалтануудые түйлахаар мон хүсэн түгэлдэр зоригтой з хой байна».

КЛИФФОРДЫН МЭДҮҮЛГЭ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын агаарай хилэ руу оролгые Холбоото Штадууд үргэлжэлүүлхэ, ДРВ-гэй газар дээгүүр өөһэдынгөө самолёдуудай тагнуулай ниидэлгэ хэхыень болюулхые американ правительство хүсэнэгүй гээд США-гай обороны министр Клиффорд ноябриин 24-дэ эндэ мэдүүлээ.

«Хойто Вьетнам дээгүүр тагнуулай ниидэлгэнүүдые бидэнэр у лүүлхэбди» гээд «Асуудалнуу рюунууд» гэжэ телевизион раммаар үгэ хэлэхэдээ, К мэдүүлһэн байна.

Сэрэгэй миллиардна гар дые һайшаан хэлэхэдээ, бу талаар «Американ бүлюу тулада ямаршье мүнгэ зөөр хагүйень правительствын министр уряалаа.

ШУНАХАЙРАЛГЫН ШЭНЭ ДЭБЭРЭЛГЭ

ВАШИНГТОН. ТАСС-ай корреспондент В. Чуксеев иигэжэ дамжуулна:

Капитолийска «харсагануудай нэгэн, түлөөлэгшэдэй палатадахи республиканецуудай ударидагша Д. Форд гэгшэ Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү дайн сэрэг һэргээхэ эрилтэ хэбэ. «Хэрбээ би президент байгаа һаа, Вьетнамдахи дайн сэрэгые бүри ехээр һүжэрөөхэ арга боломжые һайнаар хаража үзэхэ һэм» гэжэ Форд мэдүүлбэ гээд ЮПИ агентство мэдээсэнэ.

ДРВ-гэй территори дээгүүр тагнуул хэжэ ябаһан американ хоёр шпион-самолёдые вьетнам зенитчигүүдэй мэргээр буудажа унагааһан тухай дуулахадаа Д. Форды хай зан абаринь дэбэржэ байгаа.

Эндэ Вьетнамай Демокр Республикые занаһан уша бэшэ үзэгдэһэн байна. Вьетн мократическа Республика тагнуулай ниидэлгэ США лүүлхэ юм гэжэ обороны К. Клиффорд гэгшэ хоёрхо саада тээ мэдүүлһэн байгаа. Ханойн һайн хүсэл зоригоо лаагүй һаань, тиигээд «Ам сэрэгүүдтэ аюул тохёол һаань», Вашингтон Хойто мые дахинаа бомбодожо эхил лэн байна, гээд министр хэл

СҮҮДЭЙ НЭРЭ ЗҮҮҺЭН ААША

ПАРИЖ. (ТАСС). Хүдэлмэришэдэй католическа хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэ Мария Хесус Куэста гэгшые хоёр жэл гурбан һараар түрмэдэ хаахa гэһэн эрилтэ прокурор хэбэ, гээд Мадридһаа абтаһан нэдээсэл баримталан ЮФИ агентство мэдээсэнэ.

Тэрэ Куэста мүнөө жэл Сантандер городто болоһон, правител эсэргүү майн нэгэнэй жагсаа баадаһанай түлөө сүүдтэ байгаа.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-5 приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-3 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност строительства—61-35, советского строительства и быта—69-5 культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Сов те Министров БурАССР.

Н-03824. Зак. № 116